

Pomeranian Way of St James
Re-vitalisation of the European
Culture Route in the South Baltic Area

OPIS KRAJOZNAWCZO-TECHNICZNY POMORSKIEJ DROGI ŚWIĘTEGO JAKUBA – odcinki według oficjalnego przewodnika

**Projekt „RECREate – Rewitalizacja Europejskiego Szlaku Kulturowego na
Obszarze Południowego Bałtyku-Pomorska Droga Świętego Jakuba**

**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – Programu Współpracy
Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007-2012**

Oś priorytetowa: Atrakcyjność i wspólna tożsamość

Cel: Zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego dla rozwoju regionalnego

Szczecin 20 stycznia 2013 rok

NITKA GŁÓWNA – PAŁOWO-SŁAWNO-KOSZALIN-KOŁOBRZEG-KAMIEŃ POMORSKI- WOLIN-MIĘDZYZROJE-ŚWINOUJŚCIE

Odcinek 180 – całość asfalt, we wsiach chodnik, poruszamy się poboczem.

Szlak w Województwie Zachodniopomorskim zaczyna się w miejscowości Pałowo, Gmina Postomino dokąd dochodzi szlak z Województwa Pomorskiego. Połączenie szlaków jest przy samym kościele w Pałowie – parking. Sam kościół choć nie należy do najstarszych ma ciekawą bryłę z boczną wieżą. Zbudowany w stylu neogotyckim w XIX wieku stoi na miejscu wcześniejszego, drewnianego kościoła. Z ciekawostek turystycznych nieopodal miejscowości znajduje się lądowisko dla samolotów sportowych o długości 400 i szerokości 50 metrów. Umożliwia to również dotarcie bardziej zamożnym pielgrzymom w na początek szlaku w zachodniopomorskim. Z przed kościoła ruszamy na zachód idąc nową drogą gminną o nawierzchni asfaltowej. Docieramy do Nosalina, wsi chłopskiej o XV wiecznym rodowodzie. Posiada typowy dla średniowiecznego prawa niemieckiego kształt owalnicowy o długości 450 metrów. Na skrzyżowaniu idziemy dalej prosto a następnie łukiem na północny zachód. Cały czas poruszamy się drogą asfaltową o statusie powiatowym. Przechodzimy przez most i po kilkuset Petrach docieramy do Staniewic, wsi związanej z XII wieczną kolonizacją niemiecką. Po prawej stronie mijamy XVIII wieczny, szachulcowy kościół z oryginalną wieżą która pozostała z pierwszej XV wiecznej budowli spalonej w 1760 roku. Na skrzyżowaniu skręcamy w lewo i kierujemy się drogą powiatową w kierunku Sławna, docierając do granicy gmin Postomino i Sławno.

Odcinek 181 – asfalt, we wsi chodnik, poruszamy się poboczem.

Docieramy do wsi Sławsko. Oprócz gotyckiego kościoła z XV wieku niewątpliwą atrakcją wsi jest dawne grodzisko nizinne, na którym obecnie organizowane są festyny z pokazami walk rycerskich jak warsztaty archeologiczne. Występują również powszechnie czworoboczne zagrody najczęściej budowane z tzw. „muru pruskiego”. Ciekawostką jest fakt że właśnie ta wieś dała początek sąsiedniemu miastu Sławno.

Odcinek 182 – droga brukowana chodnik. Poruszamy się poboczem.

Oprócz gotyckiego kościoła z XV wieku niewątpliwą atrakcją wsi jest dawne grodzisko nizinne, na którym obecnie organizowane są festyny z pokazami walk rycerskich jak warsztaty archeologiczne. Występują również powszechnie czworoboczne zagrody najczęściej budowane z tzw. „muru pruskiego”. Ciekawostką jest fakt że właśnie ta wieś dała początek sąsiedniemu miastu Sławno.

Odcinek 183 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem, chodniki i deptak.

Idziemy dalej drogą asfaltową aż dochodzimy do miasta Sławno.

Odcinek 184 i 185 – chodniki, deptak, droga utwardzona.

Przez miasto przemierzamy się ścisłym centrum mijając wiele zabytków w tym obwarowania miejskie Sławna z bramami z XV wieku, Ratusz w Sławnie, szereg zabytkowych budynków oraz najważniejszy cel naszego szlaku; gotycki kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny oraz neogotycki kościół św. Antoniego Padewskiego z początku XX wieku. W Sławnie jest wiele historycznych pamiątek dla których warto zatrzymać 1-2 dni i poznać przeszłość regionu. Oprócz bazy kościelnej, w Sławnie

znajduje się pozostała baza noclegowo-żywnościowa. Do najtańszych noclegów można zaliczyć pokoje przy Hali Widowiskowo-Sportowej. Sławno to również miejsce rozwidlenia się Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba na nitkę północną przez Darłowo i południową przez Polanów, na skrzyżowaniu ul. Kościelnej i Polanowskiej. My kierujemy się na nitkę północną – południowa opisana będzie w oddzielnym ciągu. Przebieg w Sławnie:

Wejście szlaku; 1 Pułku Ułanów-Skłodowskiej-Plac Kardynała Wyszyńskiego-Jedności Narodowej-Pocztowa-Kościelna

Nitka południowa - Polanowska: Polanowska-Łączna-węzeł z droga krajową A6-Polanowska.

Nitka północna główna; od Kościelnej wyjście ulicą Chełmońskiego

Odcinek 259 – chodnik

Na rozwidleniu nitek szlaku kierujemy się na zachód i ulicą Chełmońskiego wychodzimy z miasta mijając magazyny i budynki przemysłowe.

Odcinek 260 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem

Po skończeniu chodnika schodzimy na droga asfaltową. Na najbliższym rozwidleniu kierujemy się w prawo.

Odcinek 261 – droga utwardzona.

Po przejściu drogi asfaltowej w drogę utwardzoną skręcamy w prawo i kierujemy się na północ dochodząc do ulicy Morskiej (droga wojewódzka).

Odcinek 262 – chodnik

Skręcamy w lewo i wchodzimy na chodnik. Ulicą Morską kierujemy się ku granicy miasta Sławno.

Odcinek 263 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem

Po skończeniu się chodnika, schodzimy na lewa stronę drogi i uważając na wzmożony ruch pojazdów kierujemy się poboczem na północny zachód.

Odcinek 264 – chodnik

Przed granicami miejskimi, ponownie wchodzimy na chodnik i dochodzimy do rozwidlenia dróg.

Odcinek 265 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem

Na rozwidleniu skręcamy w lewo i idąc na zachód drogą asfaltową przechodzimy przez Boleszewo, w której wartym zwiedzenia jest kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego z cmentarzem przykościelnym 3 pomnikowe dęby, park dworski oraz szereg zabudowy z początku XX wieku w tym wiatrak, kaszarnia, stacja kolejowa, szkoła, budynek poczty oraz zabudowa wiejska.

Odcinek 266 – droga utwardzona

Za Kociołem skręcamy w prawo w drogę utwardzoną i docieramy do granicy gminy Sławno i Darłowo

Odcinek 267 – droga utwardzona

Przecinamy rzekę i wchodzimy na drogę o nawierzchni betonowej

Odcinek 268 – droga betonowa

Drogą docieramy przed przejazd kolejowy

Odcinek 269 – droga utwardzona

Po przejściu drogi betonowej w gruntową dochodzimy po chwili do przejazdu kolejowego. Skręcamy w prawo, ze szczególną ostrożnością przechodzimy przez tory i idziemy dalej na wprost aby po kilkuset metrach skręcić łukiem na północ. Po deszczach droga może mieć utrudniony przebieg i stwarzać trudności przy pokonywaniu rowerem i np. wózkiem inwalidzkim.

Odcinek 270 – droga utwardzona

Po przecięciu linii energetycznej droga polepsza nam się nawierzchnia drogi i dochodzimy do zabudowań Starego Jarosława.

Odcinek 271 – droga brukowana

Wejście do wsi następuje brukiem. Po dojściu do drogi asfaltowej (województwa) skręcamy w lewo.

Odcinek 272 – droga asfaltowa – chodnik

Na całym przebiegu poruszamy się chodnikiem wzdłuż drogi asfaltowej. Stary Jarosław zasługuje na uwagę nie tylko zabytkowy kościół pw. Świętego Krzyża z przełomu XIV i XV wieku ale również Kolekcja Antyków w Starym Jarosławiu, gdzie można podziwiać antyki, numizmatykę czy rzeźby (www.muzeum.staryjaroslaw.prv.pl) . dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w lewo w drogę powiatową.

Odcinek 357 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem

Odchodzimy w lewo z drogi wojewódzkiej aby po kilkudziesięciu metrach skręcić w prawo. Idziemy drogą asfaltową uważając na wzmożony ruch pojazdów aż do trafostacji. Tutaj skręcamy w prawo w drogę utwardzoną.

Odcinek 356 – droga utwardzona

Przez ponad 1,5 km maszerujemy drogą utwardzoną pośród podmokłych łąk i wiatraków energetycznych. Po minięciu ciek w wodnego po około 500 metrach dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w prawo (uwaga słabe oznakowanie). Droga o trochę gorszej nawierzchni dochodzimy do wsi Krupy o drogi wojewódzkiej.

Odcinek 273 – droga asfaltowa

Po przejściu na drugą stronę skręcamy w prawo i po około 150 metrach w lewo wchodząc do wsi Krupy. I w tej wsi nie zabraknie nam historycznych atrakcji. Oprócz kościoła z końca XIV wieku pw. MB Ostrobramskiej, znajdziemy cmentarz przykościelny oraz dwie zabytkowe szachulcowe i murowano-szachulcowe zagrody z XVIII wieku, które są niewątpliwymi perełkami zabudowy wiejskiej (należy przejść przez wieś – krótkie odbicie ze szlaku). Na wysokości przystanku PKS skręcamy w lewo i łukiem drogą asfaltową kierujemy się na północ. Dochodzimy do wsi Zielnowo.

Odcinek 274 – droga utwardzona

Tuż za wsią kończy się asfalt i wchodzimy na dość dobrą drogę utwardzoną prowadzącą do Zakrzewa Górnego. P odrodzę przechodzimy przez betonowy most o ciekawej konstrukcji nad Wieprzą, która wcześniej kilkakrotnie już przekraczaliśmy. Jest to również ciekawy szlak kajakowy. Po przejściu przez Zakrzewo Dolne, kierujemy się na północ dochodząc do wsi Zakrzewo i drogi wojewódzkiej.

Odcinek 275 – droga asfaltowa

Po przejściu na drugą stronę drogi wojewódzkiej idziemy dalej na wprost. Po 200 metra asfalt przechodzi w drogę utwardzoną

Odcinek 276- droga utwardzona

Droga utwardzoną dochodzimy do Zakrzewa Górnego i na skrzyżowaniu skręcamy w lewo

Odcinek 277 – droga gruntowa

Po przejściu drogi utwardzonej w gruntową poruszamy się dość trudnym odcinkiem aż do wsi Cisowo. Osoby na rowerach lub wózkach inwalidzkich mogą ominąć ten odcinek szlaku skręcając w Zakrzewie na drodze wojewódzkiej w lewo i skierować się wprost do Darłowa.

Odcinek 278 – droga utwardzona

Po wejściu do wsi Cisowo, zmienia się nam nawierzchnia wpieryw na drogę utwardzoną a później na chodnik.

Odcinek 279 – chodnik

Przez wieś przechodzą szlaki turystyczne piesze i rowerowe oraz znajduje się zabytkowy kościół pw Świętego Stanisława Kostki z 1321 roku z renesansowym wyposażeniem.

Odcinek 280 – droga betonowa

Po wyjściu ze wsi zmienia nam się nawierzchnia na betonową i dochodzimy nią do skrzyżowania na którym skręcamy w prawo w drogę utwardzoną

Odcinek 281 – droga utwardzona

Drogą utwardzoną idziemy na południe dochodząc do drogi asfaltowej (wojewódzkiej), którą wcześniej przecinaliśmy w Zakrzewie. Tutaj można się połączyć z powrotem ze szlakiem w przypadku ominięcia trudnego odcinka 277. Znajdujemy się już na terenach miasta Darłowo. Po dojeździe do asfaltu skręcamy w prawo.

Odcinek 282 – chodnik

Tutaj już bezpiecznie chodnikiem wchodzimy do Królewskiego Miasta Darłowo. W mieście warto spędzić 1-2 dni do zapoznania się z jego walorami turystyczno-historycznymi i aby zwiedzić przepiękną okolicę na bieże szlaków turystycznych. A nawet zrelaksować się w ładną pogodę nad morzem w DarłóWKu. Zapiski miasta pochodzą z 1205 roku. Do dzisiejszych czasów zachowało się sporo zabytków pomimo zniszczeń wojennych. Z miastem związana jest również postać znanego Księcia Eryka. Z obiektów zabytkowych na szczególną uwagę zasługuje średniowieczny układ urbanistyczny z rynkiem i ratuszem., Zamek Książąt Pomorskich (jedyne nadmorski gotycki zamek w Polsce), obwarowania miejskie z Bramą

Wysoką oraz cel naszej pielgrzymki – Kościół Mariacki którego początek budowy datuje się an 1321 rok z sarkofagami książąt pomorskich, który stał się miejscem kultu Matki Boskiej Fatimskiej. Na uwagę zasługują kościoły; kościół świętego Jerzego i Świętej Gertrudy z XV wieku. Szczególnie ten drugi zasługuje na uwagę, gdyż jest to jedyna swego rodzaju budowla w Polsce, nawiązująca do angielskich wzorców budownictwa i jedyny również w. tzw skandynawskim gotyku. Darłowo jest również portem morskim, gdzie znajdziemy również przystań żeglarską oraz kończy się szlak kajakowy rzeką Wieprzą. Z imprez na uwagę zasługuje Międzynarodowy Zlot Pojazdów Wojskowych. Z nowożytnych atrakcji na uwagę zasługuje zespół bunkrów obronnych portu Darłowo, latarnia morska z XIX wieku, rozsuwany most im Kapitana Witolda Huberta (jedyny na polskim wybrzeżu) oraz sam port z historyczną zabudową jak i Awanport w Darłótku Zachodnim w którym budowano podczas II Wojny Światowej statki z żelbetonu. Na odcinku poruszamy się ulicami Tymeckiego-Franciszkańska-Wenedów skrzyżowanie z Kościelną.

Odcinek 283 – chodnik

Po dojściu do ulicy Morskiej skręcamy w lewo i kierujemy się ulicą Tymeckiego, przechodzimy mostem przez Wieprzę i dochodzimy do skrzyżowanie z kościołem.

Odcinek 355 – chodnik, ścieżka wzdłuż drogi krajowej

Przed kościołem skrócić w lewo w ulicę Wojska Polskiego. Za rondem idziemy dalej na wprost kierunku południowym. Znajdujemy się na drodze krajowej, lecz wciąż na długości miasta idziemy chodnikiem, który kończy się na skrzyżowaniu z ulicą Osadniczą.

Odcinek 354 – pobocze, ścieżka gruntowa

Tutaj zwracając szczególną uwagę na ruch idziemy poboczem. Za granicami miasta warto przejść na drugą stronę ulicy na wydeptaną ścieżkę na poboczu, co umożliwi nam bezpieczniejsze wędrowanie. Za granicami miasta przechodzimy przez mostek i dochodzimy do rozwidlenia we wsi Rusko.

Odcinek 353 – chodnik

Skręcamy w prawo i przechodzimy przez wieś Rusko z zabytkowym XIX wiecznym cmentarzem żydowskim. Za wsią kończy się nam chodnik

Odcinek 252 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem

Wchodzimy na drogę asfaltową – zwracamy uwagę na wzmożony ruch pojazdów. Idziemy poboczem aż do kolejnej wsi Porzecze. Po jej minięciu dochodzimy do skrzyżowania z drogą utwardzoną odbijającą na zachód i skręcamy w nią.

Odcinek 351 – droga utwardzona

Jest to kolejny trudniejszy odcinek naszego szlaku. Zamiast wyboistym brukiem radzimy poruszać się wyjeżdżoną drogą idącą równolegle. Niestety po deszczach i roztopach może być błoto. Przechodzimy przez dwa betonowe mosty (Grabowa) i wchodzimy na tereny leśne. Meandrującą drogą pośród lasu kierujemy się do wsi Bukowo Morskie

Odcinek 350 – droga asfaltowa, poruszamy się poboczem

Na początku Bukowa Morskiego wchodzimy na asfalt. We wsi warto zatrzymać się na chwilę aby zwiedzić gotycki kościół Najświętszego Serca Jezusa z przełomu XIII i XIV wieku. Jest też kilka atrakcji przyrodniczych w tym park dworski z początku XX wieku, oraz pomniki

przyrody; lipa drobnolistna o obwodzie 582 cm przy kościele oraz buk zwyczajny o obwodzie 325 cm rosnący przy plebani. Z ciekawostek – w XIII wieku w Bukowie znajdował się klasztor cystersów, zaś sama miejscowość włączono w „Europejski Szlak Cystersów”.

Odcinek 296 – droga betonowa

Na skrzyżowaniu we wsi skręcamy w lewo i wchodzimy na drogę betonową, którą poruszamy się do jej końca

Odcinek 297 – droga utwardzona

Na skrzyżowaniu dróg polnych wchodzimy w drogę utwardzoną i docieramy do zabudowań wsi Boryszewo. Po drodze kończymy naszą wędrówkę po Ziemi Darłowskiej i wchodzimy na tereny Gminy Sianów

Odcinek 301 – droga asfaltowa

Wchodzimy na asfalt i od tej chwili poruszamy się poboczem zwracając uwagę na ruch pojazdów. Kierując się na południe dochodzimy do skrzyżowania dróg asfaltowych i skręcamy w prawo.

Odcinek 298 – droga asfaltowa

Idąc dalej poboczem kierujemy się przez kilka kilometrów na zachód aż dotrzemy do wsi Bielkowo. Po chwili dochodzimy do skrzyżowania z drogą wojewódzką i skręcamy w prawo.

Odcinek 299 – droga asfaltowa

Droga wojewódzka przechodzimy około 300 metrów po czym skręcamy w drogę asfaltową w lewo. Do końca Bielkowa poruszamy się asfaltem, aby po chwili wejść na drogę betonową.

Odcinek 300 – droga betonowa

Drogą betonową dochodzimy do wsi Iwięcino.

Odcinek 302 - chodnik

Przez Iwięcino poruszamy się chodnikiem. Tutaj warto na chwile się zatrzymać nie tylko z powodu pocysterskiego kościoła gotyckiego z XIV wieku pw Matki Boskiej Królowej Polski z przeszłością katolicko-protestancką. Iwięcino nazywane jest Wioską Końca Świata w ramach tzw. Wiosek Tematycznych. Do atrakcji należy ścieżka edukacyjna, przechodzące szlaku turystyczne w tym cysterski, szereg imprez i wydarzeń, lapidarium, Pomnik Osadników. Nie ma co wymieniać tylko trzeba zwiedzić wioskę pełną niespodzianek. A w sezonie letni umożliwi to schronisko młodzieżowe z tanimi, turystycznymi noclegami.

Odcinek 303 – chodnik.

Na skrzyżowaniu dochodzimy i mamy krótki wspólny przebieg z droga wojewódzką. Na szczęście chodnik umożliwi nam bezpieczne przejście. Na rozwidleniu za wsią skręcamy w drogę utwardzoną (prawo).

Odcinek 304 – droga utwardzona

Po skręceniu w drogę utwardzoną po niecałym kilometrze dochodzimy do wsi Rzepkowo, z zespołem dworsko-parkowym.

Odcinek 305 – droga asfaltowa

Przez wioskę na około 250 metrach idziemy asfaltem.

Odcinek 306 – droga betonowa

Od Rzepkowa do Osiek, czeka nas kilkukilometrowa podróż drogą betonową aż do centrum wsi, gdzie zmienia się w bruk.

Odcinek 307, 308 – chodnik, bruk

Szlak skomponowany jest w ten sposób że okrąży centrum wsi chodnikiem i drogą brukową umożliwiając jej krótkie zwiedzenie. A jest co podziwiać. Największą atrakcją jest ceglany kościół gotycki z XIV wieku z wysoka wieżą, pod wezwaniem Św. Antoniego Padewskiego z bogatym wyposażeniem dzieł sztuki i architektury sakralne wewnątrz. Kościół pełni również rolę pielgrzymkowego, ściągając licznych pielgrzymów do mającej tu znajdować się Krwawiącej Hostii. Kolejną atrakcją wsi jest znajdujący się przy ulicy Parkowej dwór Hillebrandtów wraz z XIX wiecznym parkiem w stylu angielskim. Można również skorzystać z odpoczynku nad jeziorem Jamno.

Odcinek 309, 310, 311 – droga asfaltowa, chodnik

Idziemy poboczem drogi przechodząc przez wieś Kleszcze. We wsi wchodzimy na chodnik. Przy placu sportowym wchodzimy ponownie na pobocze i asfaltem docieramy do Suchej Koszalińskiej.

Odcinek 312 – chodnik

W miejscowości poruszamy się chodnikiem. Do atrakcji krajoznawczych zaliczamy; kościół z cegły i kamieni polnych z XIV wieku z zabytkowym wystrojem wnętrza, budynek szkoły, dawny cmentarz ewangelicki, cmentarz przykościelny z zachowanym starodrzewem, park dawnego zespołu pałacowego, pomnikowe aleje drzew. Idąc dalej chodnikiem wzdłuż drogi asfaltowej docieramy do Skibna

Odcinek 313 – droga asfaltowa

Przed samym Skibnem krótki odcinek asfaltu na którym należy zwrócić uwagę na ruch samochodów i poruszać się poboczem.

Odcinek 314 – chodnik

Przez wieś przechodzimy chodnikiem. We wsi odnajdziemy pozostałości poewangelickich cmentarzy ze starodrzewem oraz zaniedbany park krajobrazowy założony w połowie XIX wieku ale z cennym starodrzewem; lipy drobnolistne, jesiony wyniosłe, świerki, daglezie, kasztanowce, kępy śnieguliczki. Z budowli odnajdziemy dwór z końcówki XIX wieku w stylu eklektycznym.

Odcinek 315,316 – droga utwardzona (zmiana przebiegu szlaku)

~~Po wyjściu ze Skibna, przecinamy tory i skręcamy w prawo w drogę utwardzoną. Idąc lukiem w kierunku południowym wchodzimy w granice miasta Sianów. Tuż za linią wysokiego napięcia, wchodzimy na asfalt i Po przejściu pod linią kolejową, wędrujemy dalej i na rondzie skręcamy w pierwszą w prawo ulicę Dworcową, przechodzimy nad drogą ekspresową S6 i wchodzimy do Sianowa.~~

Odcinek 317 – chodnik (zmiana przebiegu szlaku)

~~Przy rozpoczynających się budynkach mieszkalnych wchodzimy na chodnik i nim przechodzimy przez całe miasto. Dochodzimy do ulic Dworcowej i skręcamy w prawo. Po chwili znajdujemy się na skrzyżowaniu z główną ulicą Sianów – Morska. Skręcamy w prawo i przechodzimy przez ścisłe centrum miasta, kierując się w kierunku południowo-zachodnim. Ulica Morska przechodzi w Armii Polskiej a na wysokości zabudowy fabrycznej w Koszalińską wychodzącą z miasta. Sianów to nie tylko słynna, niestety już w ruinie fabryka zapalek. Przede wszystkim jest to węzeł szlaków turystycznych zarówno pieszych jak i rowerowych bardzo dobrze oznakowanych w terenie. Do najważniejszych walorów krajoznawczych zaliczamy; kościół szachulcowy z XVIII wieku z murowaną wieżą z 2 połowy XIX wieku pw. Świętego Stanisława Kostki, układ urbanistyczny miasta w ratuszem, kaplice cmentarną z 1844 roku, Park Miejski z początku XIX wieku, zabytkową zabudowę w tym eklektyczna brama miejska jak i ciekawy zabytek techniki jakim jest fabryka zapalek z 1845 roku. Po zwiedzeniu Sianowa wychodzimy chodnikiem wzdłuż ulicy Koszalińskiej (droga krajowa A6) aby za mostem nad rzeką Unieść (szlak kajakowy), na rozwidleniu dróg asfaltowych skręcić w lewo-skos. Wchodzimy do wsi Kłos w granicach miasta z zachowanym historycznym typem zagrody. Z atrakcji krajoznawczych znajdziemy cmentarz poewangelicki z XIX wieku oraz aleję lipową. Docieramy do granicy Miasta i Gminy Sianów z Miastem Koszalin.~~

Odcinek 318 – droga asfaltowa

Wchodzimy w odcinek leśny szlaku. Poruszamy się poboczem wśród wzniesień morenowych kompleksu leśnego Góry Chełmskiej. Na jednym ze skrzyżowań skręcamy w leśną drogę w prawo-skos.

Odcinek 319 – droga gruntowa

Wchodzimy na drogę leśną, dochodząc tuż przed Chełmską Górą do połączenia nitki północnej i południowej Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba.

Odcinek 320 – droga asfaltowa.

Idąc dalej drogą leśną po chwili dochodzimy do drogi asfaltowej. Skręcamy w prawo i kierujemy się na najwyższy szczyt Krzyżanka o wysokości ponad 136 m.n.p.m.. popularnie nazywany Chełmską Górą. Dla naszego szlaku jedno z najważniejszych miejsc związanych z kultem chrześcijańskim i pielgrzymkowym. To właśnie tutaj na przełomie XII i XIII wieku zbudowano kaplicę Najświętszej Marii Panny – miejsce wędrowki pątników. Na cmentarzu, przy kaplicy odnajdziemy groby pątników którzy właśnie to miejsce wybrali na pochówek i dokonanie żywota doczesnego. Obecnie kaplica pełni rolę Sanktuarium Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej, pełniące funkcję sanktuarium diecezjalnego. Dodatkowo w 1888 roku zbudowano wieżę widokową która dostępna jest dla zwiedzających zaś w celach rekreacyjno-sportowych wybudowano stadion sportowy oraz Park Linowy. Na Krzyżance umiejscowiony jest również węzeł szlaków turystycznych. Z Krzyżanki schodzimy asfaltem do drogi asfaltowej (około 400 metrów) i dochodzimy do drogi Sianów-Koszalin.

Odcinek 321 - chodnik

Na skrzyżowaniu mijamy Pomnik Powstańców Listopadowych. Skręcamy w prawo i chodnikiem kierujemy się do Miasta Koszalin. Odcinek prowadzi nas prawie przez północną część Koszalina do centrum. W całości poruszamy się chodnikami, przechodząc po pasach również z oznakowaniem świetlnym. W części północnej mijamy kościół pw. Świętego Ducha

oraz pw. Podwyższenia Krzyża Świętego i wchodzimy do centrum miasta. Koszalin to miejsce kilkudniowego odpoczynku jak i poznania jego walorów turystyczno-krajoznawczych. Aby poznać miasto możemy poruszać się Staromiejską Trasą Turystyczną, oznakowaną za pomocą drogowskazów, która prowadzi do najważniejszych miejsc miasta, zarówno pod względem historycznym jak i kulturowym. Jednak dla naszego szlaku najważniejszym obiektem jest gotycka Katedra Niepokalanego Poczęcia NMP z 1333 roku, monumentalnie wznosząca się nad centrum miasta. Jest to najstarszy zabytek miasta z bogatym wyposażeniem; ołtarz z 1512 roku, krucyfiks z końca XIV wieku, witraże z początku XX wieku, organy o barokowym brzmieniu z 1899 roku oraz najstarszą w kościele chrzcielnicą z XIII wieku. Aby zapoznać się z naprawdę dużą ilością atrakcji turystycznych od zabytków, poprzez parki i zabytki przemysłowe, do kolei wąskotorowej warto wybrać się do Informacji Turystycznej przy ulicy Dworcowej, która swoim zasięgiem obejmuje nie tylko miasto ale i cały Powiat Koszaliński (www.it-pomorze.pl) . Odcinek prowadzi ulicami; Słupska – Piłsudskiego – Orłąt Lwowskich – Jana Pawła II – Władysława IV – Monte Cassino – Niepodległości – Podgrodzie – Bogusława II – Dąbrówki – K. Wielkiego.

Odcinek 322 – chodnik

Po dojściu do ul. Zwycięstwa przechodzimy przez pasy, skręcamy w lewo i po chwili w prawo w ulicę Chrobrego dochodząc nią do Katedry. Następnie poruszamy się kolejno. Krzywoustego – Domina – Poławska – Drzymały i dochodzimy do ulicy Krakusa i Wandy. W tym miejscu Pomorska Droga Świętego Jakuba ponownie rozchodzi się na nitkę północną (główną) prowadzącą do Kołobrzegu i południową Białogardzką, przez Białogard również dochodzącą do Kołobrzegu.

Odcinek 288 – chodnik

Na rozwidleniu Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba przy ulicy Krakusa i Wandy, skręcamy w prawo dochodząc do skrzyżowania z ulicą Zwycięstwa. Na światłach skręcamy w lewo, przechodzimy na drugą stronę ulicy i kierujemy się lewą stroną ulicy Szczecińskiej. Przechodzimy przez tory (tunel).

Odcinek 324 - chodnik

Po przejściu tunelem kierujemy się na ciąg pieszo-rowerowym. Wychodzimy nim z miasta cały czas wędrując wzdłuż ulicy Szczecińskiej. Docieramy do Starych Bielic wychodząc z miasta Koszalin a wchodząc na tereny gminy Biesiekierz.

Odcinek 258 – chodnik

Za skrzyżowaniem kierującym na Stare Bielice (w prawo) po około 500 metrach dochodzimy do skrzyżowania z drogą w lewo na Nowe Bielice. Skręcamy z ciągu pieszo-rowerowego w lewo i wchodzimy na chodnik idący wzdłuż asfaltowej drogi powiatowej. Dochodzimy do Nowych Bielic i schodzimy na asfalt

Odcinek 248 – asfalt

Krótki odcinek asfaltowy przechodzący przez Nowe Bielice. Po około 200 metrach zmienia się w drogę utwardzoną

Odcinek 249 – droga utwardzona

Za Nowymi Bielicami kierujemy się na południe aby po około 400 metrach skręcić w lewo i droga utwardzoną dojść do Lasek Koszalińskich. Dochodzimy do drogi asfaltowej i skręcamy w prawo. We wsi odnajdziemy zespół pałacowo-parkowy z pałacem z końca XVIII wieku (niestety w złym stanie) oraz zabytkowym parkiem krajobrazowym z przełomy XVIII i XIX wieku.

Odcinek 250 – droga asfaltowa

Po skręceniu w prawo, poruszamy się poboczem powiatowej drogi asfaltowej. Dochodzimy do skrzyżowania z drogą krajową – uwaga przy przejściu zwracamy uwagę na wzmożony ruch pieszych. Po przejściu poruszamy się drogą asfaltową na wprost aż dojdziemy do Parnowa. W tej miejscowości warto spędzić kilka chwil korzystając z położonego nad jeziorem Parnowskim XIX wiecznego pałacu z zabytkowym parkiem krajobrazowym. Również w nim umiejscowiona jest baza noclegowa zarówno hotelowa jak i pole namiotowe. Znajdziemy również mini zoo z końmi, kucami, osłami, mułami, lamami, królikami, owcami kameruńskimi, świnkami wietnamskimi i innymi zwierzętami. Na terenie pałacu znajduje się również ptaszarnia. We wsi umiejscowiony jest gotycki kościół z XV wieku pw Najświętszej Rodziny z barokową amboną i dzwonem. Zaś miłośnicy przyrody 1 km na wschód od Parnowa odnajdą faunistyczny rezerwat przyrody „Parnowo” nad jeziorem Tatowskim. Idąc dalej drogą asfaltową dojdziemy do końca wsi oraz granicy gmin Biesiekierz i Będzino.

Odcinek 251, 252 – droga asfaltowa

Wchodzimy na teren gminy Będzino. Droga asfaltową dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w lewo. Przez około 1,4 km wędrujemy lasem, poruszając się poboczem asfaltowej drogi. Dochodzimy do wsi Wierzchomino i skręcamy wraz z główną drogą w prawo wchodząc na chodnik.

Odcinek 253 – chodnik

W Wierzchominie poruszamy się chodnikiem. Z ciekawostek turystycznych we wsi odnajdziemy zabytkową zabudowę z 1 połowy XIX wieku, kościół pw. Św. Piotra i Pawła z 1784 roku z dzwonem z 1733 roku oraz cmentarz ewangelicki z początku XX wieku po zachodniej stronie kościoła. Z walorów przyrodniczych rezerwat przyrody „Wierzchomińskie Bagno”.

Odcinek 254 – droga asfaltowa

Wychodząc ze wsi wracamy na pobocze drogi asfaltowej i maszerujemy w kierunku wsi Dobrzyca. Po drodze mijamy niewątpliwą atrakcję gminy Będzino – Ogród Tematyczny „Hortulus” (www.hortulus.com.pl). Po miłym relaksie w ogrodzie pośród małej architektury ogrodowej, grotty skalnej, stawów, przykładów ścieżek, murków, ogrodów; japoński, francuski, angielski, ruszamy dalej do wsi Dobrzyca w której kolejny zabytek sakralny na naszej trasie czyli neogotycki kościół pw Świętej Trójcy z 1867 roku z zabytkowym dzwonem z 1661 roku.

Odcinek 255 – droga asfaltowa

Poruszamy się poboczem drogi asfaltowej i docieramy do wsi Strzepowo w której ciekawym obiektem jest neogotycka świątynia o pierwotnej formie i wystroju pw Andrzeja Boboli z 1748 roku. Idąc dalej docieramy do Strachomina. Idziemy dalej na wprost (zachód), docierając do granic gmin Będzino i Ustronie Morskie.

Odcinek 256 – droga asfaltowa

Idąc poboczem drogi asfaltowej docieramy do wsi Rusowo. Warto na chwilę zatrzymać się i zwiedzić ścieżką par pałacowy z XIX wieku, aby odetchnąć wśród starodrzewu przed dalszy marszem. Wśród nich znajdziemy aż 8 pomników przyrody w tym; platan klonolistny „Antoni”, jesion wyniosły, jesion płaczący, buk purpurowy i lipy drobnolistne. W parku odnajdziemy również pozostałości dawnego pałacu, w tym częściowa wieża wraz z otaczającą ją fosą oraz zarys fundamentów pałacowych. A we wsi XVI wieczny, przebudowany kościół gotycki pw. Matki Boskiej Różańcowej. Ruszamy dalej na zachód docierając do Kukini.

Odcinek 257 – chodnik

W Kukini poruszamy się chodnikiem kończącym się wraz ze wsią.

Odcinek 141 – droga asfaltowa

Wychodzimy z Kukini schodząc z chodnika na pobocze drogi asfaltowej. W Kukinii, w barze rybnym "Superfish" skosztujemy ryb przyrządzonych na 120 sposobów. Na wysokości Kukinki skręcamy w lewo w drogę utwardzoną.

Odcinek 142 – droga utwardzona

Wędrujemy nią około 450 metrów i przechodzi w drogę gruntową.

Odcinek 143 – droga gruntowa

W miarę dobra drogą gruntową docieramy na skraj Lasu Kołobrzeskiego. Po dojściu do skrzyżowania z droga betonową i asfaltową (dość kiepska), skręcamy w lewo

Odcinek 144 – droga betonowa

(Las Kołobrzeski) Po skręceniu w lewo maszerujemy drogą asfaltową na południe. Po około 450 metrach na skrzyżowaniu skręcamy w prawo, dochodząc do drogi utwardzonej.

Odcinek 145 – droga utwardzona

(Las Kołobrzeski). Po przejściu z drogi betonowej na utwardzoną mijamy trzy skrzyżowania z duktami leśnymi. Na czwartym skręcamy w lewo i ponownie wchodzimy na drogę betonową. W okolicach tego odcinka odnajdziemy najstarsze dęby w Polsce - dąb "**Bolesław**" - 800 lat i dąb "**Warcisław**" - 640 lat. "**Bolesław**" - kiedy patrzymy na niego przytacza nas swoją wielkością i grubością konarów, jego wspaniała kora budzi zachwyt i respekt. W roku 2000 wiek dębu na podstawie przeprowadzonych badań dendrologicznych został ustalony na 800 lat. Jego obwód mierzony na wysokości 1,3 m od ziemi wynosi 691 cm, wysoki jest na 30 m a średnica jego korony ma 18 m. 19 sierpnia 2000 roku miała miejsce doniosła uroczystość po 800 latach dąb doczekał się chrzcin, na których otrzymał imię "Bolesław", upamiętniono w ten sposób króla Bolesława Chrobrego, za którego przyczyną powstało w 1000 roku biskupstwo w Kołobrzegu. Przed dębem postawiono tablicę informacyjną z jego charakterystyką. Akt nadania imienia jako historyczny dokument został przekazany do Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu. Drugi z dębów to "**Warcisław**" nosi imię księcia Gryfity Warcisława III, za którego sprawą Kołobrzeg w 1255 roku otrzymał prawa miejskie. Mierzy w obwodzie 720 cm, wysoki jest na 37 m a jego wiek oceniono na 640 lat, co plasuje go na piątej pozycji w rankingu najstarszych drzew tego gatunku w Polsce. Ciekawostką jest to, że „Bolesławowi” i „Warcisławowi” towarzyszą

rosnące w ich pobliżu okazały pojedyncze buki. Stwarzają one być może swoisty mikroklimat dla tych drzew a ponadto dostarczają żyznej próchnicy tzw. ziemi bukowej.

Odcinek 146 – droga betonowa.

Powoli wychodzimy z Lasu Kołobrzeskiego kierując się na południe drogą betonową. Dochodzimy do granicy gminy Ustronie Morskie i Dygowo, umiejscowionej na skraju lasu.

Odcinek 147 – droga betonowa

Po wyjściu z lasu, dochodzimy do wsi Stramniczka i drogi asfaltowej. Skręcamy w lewo (zachód). W okolicy wsi umiejscowiony jest rezerwat przyrody „Stramniczka”.

Odcinek 148 – droga asfaltowa

Wychodzimy ze Stramniczki drogą asfaltową przechodzącą w utwardzoną.

Odcinek 149, 150 – droga utwardzona

Po zmianie asfaltu na drogę utwardzoną po chwili dochodzimy do granicy gmin Dygowo i Kołobrzeg. Kierując się na zachód, przecinamy tory kolejowe – uwaga przy przejściu przez tory – i dochodzimy do Stramnicy. Na początku wsi wchodzimy na nawierzchnię brukowaną.

Odcinek 151 – droga brukowana

Bukiem wchodzimy do Stramnicy. Odnajdziemy w niej wiele obiektów zabytkowych, głównie budynków mieszkalnych i inwentarzowych oraz cmentarz ewangelicki, szkołę i kapliczkę. Jednak wieś ma ciekawą historię. To właśnie w niej uzgodniono warunki pokoju prusko-francuskiego w czasach napoleońskich. Znajdował się w niej również sztab wojsk francuskich podczas oblężenia Kołobrzegu w 1807 roku. Zmarł tu również z powodu ran włoski minister wojny generał Pietro Teulie. Jak widać ta niepozorna wieś ma bogatą historię militarną. Dochodzimy do drogi wojewódzkiej i skręcamy w prawo, w kierunku Kołobrzegu.

Odcinek 152 – droga asfaltowa

Początkowo w Stramnicy dochodzimy do skrzyżowania z drogą wojewódzką. Skręcamy w lewo i poboczem kierujemy się na północny zachód aby po 1,4 km wejść w granicę miasta Kołobrzeg. Po drodze mijamy miejscowość Niekanin z licznymi zabytkowymi domami i zagrodami. Wchodzimy do Miasta Kołobrzeg. Miasta militarne, które „przeżyło” kilka wojen, które miało status twierdzy aż do drugiej połowy XIX wieku. Po 400 metrach od rogatek miasta wchodzimy na chodnik a po kolejnych metrach dochodzi do nas droga z Budzistowa a wraz z nią druga południowa nitka Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba, idąca z Koszalina ul. Krakusa i Wandy, przez Białogard i Karlino do rogatek Kołobrzegu.

Odcinek 153 – chodnik

Na terenie miasta Kołobrzeg poruszamy się głównie chodnikami lub alejkami parkowymi, przekraczając ulice w miejscach wyznaczonych. Na tym odcinku poruszamy się ulicami; Krzywoustego – skręcamy w lewo w Świętego Jerzego przechodzącą w Bogusława X (tutaj mijamy grupę pomnikowych dębów w Parku im. Dąbrowskiego). Dochodzimy do ulicy Kamiennej i przechodzimy na światłach na drugą stronę. Mijamy wieżę ciśnienia i skręcamy w Budowlaną. Chwilę idziemy wzdłuż bloku i skręcamy w prawo, aby ulicą Armii Krajowej wejść na starówkę Kołobrzegu. Znajdujemy się w centrum miasta o bogatej ofercie turystycznej, historycznej i uzdrowiskowej. Dla nas najważniejszym miejscem w Kołobrzegu, jest Bazylika Konkatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny – punkt docelowy odcinka. Niecałe

180 metrów od tego miejsca odnajdziemy punkt informacji turystycznej umieszczony na Placu Ratuszowym. Właśnie tutaj zasięgnijemy szereg informacji zarówno w języku polskim jak i angielskim, które zadecydują o kilkudniowym pobycie w tym mieście. Po pozostałościach Twierdzy Kołobrzeg oprowadzi nas Miejski Szlak Fortyfikacji. Historię Oręża Polskiego i nie tylko poznamy w kilku oddziałach muzeum. Ale to dopiero promil atrakcji i walorów Kołobrzegu. Wśród zabytków znajdziemy jeszcze śródmieście miast z kamienicami, ratusz, zespół klasztorny diakonis ewangelickich, pozostałości średniowieczne – Basztę Prochową (Lontową), Akademię Rycerską, magazyn „Katownia”, pałac rodziny Brunszwickich, zabytki przemysłowe; elewatory i elektrownię miejską. Z przyrody niewątpliwą atrakcją jest zespół zabytkowych parków kołobrzeskich, bindaż, słone bagna na wschodzie miasta czyli Ekopark Wschodni. Nie wspomnimy tutaj o szeregu uzdrowisk i plaży nad południowym brzegiem Bałtyku. To tylko podstawowe atrakcje miasta i na pewno warto się z nimi zapoznać. Pomimo wielu wojen przetaczających się przez Kołobrzeg i niszczących to jedno z najstarszych miast Pomorza Zachodniego, powstawało ono z ruin. A jakie są efekty widać dzisiaj. Gdyby jednak okazał się że informacja turystyczna jest zamknięta, na placu Ratuszowym udostępniony jest bezpłatny Internet jak jeszcze w kilku punktach miasta – jest oznakowany.

Odcinek 163 – chodnik, aleja parkowa

Z pod kościoła ruszamy dalej ulicą Armii Krajowej, mijając po prawej skwer Pionierów Kołobrzegu i Park 18 marca. Skręcamy w prawo i idziemy ulicą Dworcową. Po chwili skręcamy w lewo i ulicą Zwycięzców kierujemy się na północny zachód. Przechodzimy przez tory i wzdłuż ulicy Spacerowej idziemy parkiem mijając Park Linowy oraz umiejscowiony troszkę bardziej na północ bindaż. Po dojściu do ulicy Mickiewicza skręcamy w lewo i mijamy kolejny kościół w Kołobrzegu. Po dojściu do skrzyżowania z ulicą Portową skręcamy ponownie w lewo (w prawo dojdziemy do portu) i wracamy w kierunku centrum Kołobrzegu. Za torami kolejowymi skręcamy w prawo i ulicą Solną kierujemy się na południowy zachód. Po drodze mijamy ronda kierując się na wprost za oznakowaniem szlaku, zaś ulica Solna przechodzi w Żurawią a następnie w Toruńską. Po dojściu do ulicy Obozowej kierujemy się na wprost w ulicę Starynowska i wchodzimy w dzielnicę Kołobrzegu – Radzikowo. Idąc cały czas prosto dochodzimy do granic miasta wracając na tereny Gminy Kołobrzeg.

Odcinek 164 – droga asfaltowa

Ulica Starynowska przechodzi w ulicę Turystyczną, zaś z kończącego się chodnika wschodzimy na pobocze drogi asfaltowej. Dochodzimy do Korzystna. We wsi oprócz obiektów zabytkowych pośród budynków mieszkalnych i zagród, umiejscowiony jest murowany kościół w stylu neogotyku ceglanego zbudowany w latach 1865-66 pw. Chrystusa Króla. Obok umiejscowiony jest cmentarz przykościelny. W okolicach Korzystna znajdziemy jeszcze dwa zabytkowe cmentarze ewangelickie w tym jedno leśny. Przy kościele na rozwidleniu (przystanek autobusowy) skręcamy w lewo, w drogę brukowaną.

Odcinek 165 – droga brukowana.

Jest to krótki około 0,5 km odcinek szlaku. Droga przechodzi w utwardzoną

Odcinek 166 – droga utwardzona

Poruszamy się na południe przechodząc, przez krótki odcinek lasem. Uwaga, możliwość słabego oznakowania. Przed Przećminem droga utwardzona przechodzi w brukowaną.

Odcinek 167 – droga brukowana

Przez około 500 metrów poruszamy się drogą brukowaną wzdłuż zabudowy wsi Przećmino, mijając zabytkowe domy mieszkalne i zagrody wiejskie. Za skrzyżowaniem wchodzimy na drogę asfaltową kierując się na wprost

Odcinek 406 – droga asfaltowa

Krótki około 700 metrowy odcinek drogi asfaltowej, która pokonujemy poruszając się poboczem drogi. Dochodzimy do drogi wojewódzkiej i skręcamy w lewo wchodząc do wsi Błotnica. Również tutaj umiejscowione są zabytkowe domy mieszkalne, stodoły i zagrody oraz zagrodę młyńską (młyn+dom młynarza i budynki gospodarcze). Odnajdziemy również dwa cmentarze ewangelickie (jeden leśny). Uwaga na wzmożony ruch pojazdów, szczególnie w sezonie letnim. Po około 700 metrach docieramy do granicy Gmin Kołobrzeg i Siemyśl.

Odcinek 405 – droga asfaltowa

Za granicą jeszcze około 300 metrów i skręcamy w prawo w powiatową drogę asfaltową. Po niecałych 2 kilometrach docieramy do wsi Niemierze. Warto docenić kościół gotycki z XIV-XVI wieku razem z cennym wyposażeniem zabytkowym; neobarokowy – drewniany ołtarz główny z XIX wieku, gotyckie, drewniane figury z końca XV wieku, barokowa, drewniana ambona z 1777 roku, gotycki dzwon z brązu z XV wieku oraz płyta nagrobna z XVII/XVIII wieku. Ponadto we wsi umiejscowione są dwa nieczynne cmentarze ewangelickie z zachowanymi kwaterami przy kościele i dość mocno zniszczony na północ od wsi. Ponadto znajdziemy zabytkowe budynki mieszkalne i budynek dawnej szkoły. Warto dodać że w pobliżu wsi znajdują się wczesnośredniowieczne stanowiska archeologiczne. Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo i kierujemy się na wieś Byszewo. Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo i wchodzimy do wsi. Po około 1 km, skręcamy w prawo w drogę gruntową.

Odcinek 404 – droga gruntowa.

Skręcamy w prawo z drogi asfaltowej, w dość szeroką drogę gruntową, kierując się na północ. Uwaga na tym odcinku słabe oznakowanie. Po przejściu około 1,7 km dochodzimy do skrzyżowania (na prawo słup energetyczny na lewo widoczne zabudowania koloni Kędrzyno). Skręcamy w lewo w drogę utwardzoną.

Odcinek 403. 404 – droga utwardzona

Maszerujemy na zachód aby na najbliższym skrzyżowaniu skręcić w prawo. Kierując się na północny zachód, przekraczamy granice gmin Siemyśl i Kołobrzeg. Po około 300 metrach przecinamy drogę wojewódzką i na wprost wchodzimy w drogę asfaltową.

Odcinek 401 – droga asfaltowa

Na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką idziemy na wprost i dochodzimy do Drzonowa. Na początku wsi zmieniamy pobocze drogi na chodnik.

Odcinek 400 – chodnik.

Po kilkuset metrach dochodzimy do skrzyżowania w Drzonowie i skręcamy w lewo. Po niecałych 500 metrach dochodzimy do kolejnego skrzyżowania i ponownie skręcamy w lewo w drogę betonową kierującą się na południe. Jednak proponujemy na tym skrzyżowaniu na chwilę odbić ze szlaku i skierować swoje kroki do leżącej nieopodal Serbii. Wartym

zwiedzenia jest kościół pw. Świętego Jana Chrzciciela zbudowany w stylu późnogotyckim wraz z zabytkowym cmentarzem przykościelnym. Dodatkowo znajdziemy zabytkową kaplicę ewangelicko-luterańską z 1900 roku, młyn wodny z 1895 roku, dawną pastorówkę a obecnie plebanię oraz budynki i zagrody mieszkalne z ciekawymi detalami architektonicznymi. Z zabytków kulturowych we wsi umiejscowione SA trzy cmentarze ewangelickie; wspomniany przykościelny, XIXwieczny ewangelicki – obecnie katolicki z XIX wieku oraz dawny poewangelicki z początku XX wieku. Gdy wrócimy z Sarbii do Drzonowa warto rzucić okiem na dwór z XVIII wieku, przebudowany w XIX, stanowiący cenny przykład zachowanej historycznej rezydencji ziemiańskiej, zabytkowe domy i budynki gospodarcze, zespół folwarczny z gołębnikiem jak i park dworski założony przypuszczalnie w 2 połowie XIX wieku. Wracamy na wspomniane skrzyżowanie i kierujemy się drogą betonowa na południe

Odcinek 385 – droga betonowa

Droga prowadzi przez tereny otwarte. Uwaga słabe oznakowanie szlaku. Dochodzimy nią do asfaltowej drogi wojewódzkiej i skręcamy w prawo, aby po chwili dojść do granicy gmin Kołobrzeg i Trzebiatów. Tym samym dochodzimy również do granicy diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej i Kamieńsko-Szczecińskiej.

Odcinek 178- asfalt

Mijamy parking i przekraczamy granicę gmin Kołobrzeg i Trzebiatów. Dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w drogę betonową

Odcinek 1 – droga betonowa

Po skręceniu w drogę betonową wchodzimy do Gołańczy Pomorskiej. Po minięciu budynków z prawej strony skręcamy w prawo i wchodzimy na drogę utwardzoną

Odcinek 2,3 - droga utwardzona, droga brukowana

Za Gołańczą zmienia się nam nawierzchnia drogi na utwardzoną. Dość dobrą gminną drogą docieramy od północy do Gosławia. Za cmentarzem poruszamy się na krótkim odcinku droga brukowaną aż do asfaltu. Z zabytków znajdziemy tutaj XIII wieczny kościół gotycki. UWAGA na tym odcinku wzdłuż drogi występuje trujący barszcz Sosnkowskiego – nie dotykać.

Odcinek 4 – droga asfaltowa-chodnik

Po dojściu do skrzyżowania schodzimy z bruku na wiejski chodnik skręcając w prawo. Chodnikiem przechodzimy całą wieś. Przy rozwidleniu przechodzimy na drugą stronę ulicy aby skręcić w lewo-skos. We wsi do ciekawych budowli należy ceglano-kamienne zabytkowy kościół pw. Chrystusa Pana.

Odcinek 5 – chodnik

Na rozwidleniu skręcamy w lewo-skos i wychodzimy ze wsi, kierując się na południowy zachód. Na skrzyżowaniu schodzimy z chodnika i poruszamy się dalej drogą betonową. UWAGA na tym odcinku wzdłuż drogi występuje trujący barszcz Sosnkowskiego – nie dotykać.

Odcinek 6 – droga betonowa

Poruszamy się pośród łąk i pół drogą betonową kierując się do Siemidarzna. Po drodze , krótka 300 metrowa podróż po gminie Brojce. UWAGA na tym odcinku wzdłuż drogi występuje trujący barszcz Sosnkowskiego – nie dotykać.

Odcinek 7 – droga asfaltowa

DO wsi Siemidarżno wkraczymy asfaltem i dochodzimy do głównego skrzyżowania na którym skręcamy w prawo. Po kilkuset metrach na rozwidleniu skręcamy w lewo skos, i dalej drogą asfaltową wkraczymy na malownicze tereny Lasu Trzebiatowskiego. Przy leśniczówce Warcisław skręcamy w prawo skos i wędrujemy przez Jaromin. W osadzie na uwagę zasługuje zespół zabytkowo-pałacowy z XIX wieku w którego parku występuje ponad 26 gatunków drzew, w tym aż 27 pomnikowych. Dochodzimy do rozwidlenia dróg na którym skręcamy w lewo wchodząc do miasta.

Odcinek 8,9 - chodnik

Po Trzebiatowie poruszamy się kolejno ulicami: Długa, skręcamy w prawo w Kilińskiego i idziemy wzdłuż torów kolejowych. Następnie skręcamy w lewo w ulicę Przejazdową i przechodzimy tory. Tuż za przejściem skręcamy w lewo i ulicą Torową dochodzimy do ronda obok dworca PKP. Skręcamy w prawo aby ulicą Torową dojść do centrum miasta. Po drodze mijamy bardzo ładny most nad Regą. Do centrum wchodzimy ulicą Sienkiewicza, przecinając Wojska Polskiego. Po dojściu do Słowackiego skręcamy w lewo. Na drugim skrzyżowaniu ponownie w lewo – ul. Głęboka i wracamy do Wojska Polskiego. Skręcamy w prawo i idziemy Wojska Polskiego a następnie 2 Pułku Ułanów w kierunku południowo zachodnim. Na rozwidleniu dróg wojewódzkich (stacja benzynowa) skręcamy w lewo skos i ulicą Zagórską dochodzimy do ronda. Na rondzie poruszamy się dalej prosto i wychodzimy z Trzebiatowa. Miasto Trzebiatów leży na szlaku kajakowym na rzece Rega. Jest ciekawym punktem wypadowym nad morze do Mrzeżyna czy też do niewątpliwej atrakcji jaką jest Fort Rogowo. Do walorów Trzebiatowa zaliczymy układ urbanistyczny wkomponowany w zakole rzeki Regi z czytelnym średniowiecznym układem w obrębie częściowo zachowanych średniowiecznych murów miejskich z Basztą Kaszana. Posiada ciekawą zabytkową zabudowę skupioną na rynku i czterech placach. Najbardziej okazałym zabytkiem miasta jest kościół gotycki z XIII wieku pw. Macierzyństwa NMP. Na wieży znajdziemy dwa średniowieczne dzwony a walorów estetycznych dostarczy nam niesamowity widok z Trzebiatów i okolice. Z kościołów możemy jeszcze odnaleźć neogotycki kościół ewangelicki z początku XX wieku oraz trzy zabytkowe kaplice. Z pozostałych zabytków na uwagę zasługuje pałac przebudowany z zamku książęcego z XVIII wieku obecnie po remoncie w stylu gotyckim i barokowym. Z zabytków techniki możemy zobaczyć elektrownię wodną spichlerz, młyn, stację kolejową, secesyjny most z 1905 roku oraz zasługujące na uwagę budowle koszar wojskowych, obok których przechodzi szlak. Ze względu na mnogość zabytków Trzebiatów czasami nazywany jest „Kazimierzem Północy”. Ale nie tylko samymi budowlami Trzebiatów zaskakuje turystów. Podczas odpoczynku możemy odpocząć w Parku miejskim założonym w 1843 nazywanym też Królewskim z 15 drzewami pomnikowymi. W centrum czeka na nas niewątpliwa okazja zobaczenia barokowego sgraffito ze słoniem datowane na 1635 rok ! Z imprez polecamy Trzebiatowskie Święto Kaszy oraz Święto Ottona z Bambergu. Po zwiedzeniu Trzebiatowa i okolic ruszamy dalej.

Odcinek 10 – asfalt

Na ulicy Zagórskiego, którą wychodzimy z Trzebiatowa, początkowa idziemy chodnikiem. Na wysokości działek przechodzimy na lewą stronę ulicy i wzdłuż murów koszar wojskowych idziemy poboczem aż do ronda. Za rondem idziemy dalej na wprost kierując się do Kłódkowa. Uwaga, droga wojewódzka ze wzmożonym ruchem samochodów.

Odcinek 11,12 – chodnik, droga asfaltowa-pobocze

Dochodzimy do wsi Kłódkowo i wchodzimy na chodnik. We wsi na uwagę zasługuje kościół pw. Matki Boskiej Królowej Świata zbudowany w stylu gotyckim w XV wieku z XVIII wieczną drewnianą wieżą. Jednak w tym przypadku warto przyrzeć się metalowym okuciom na drzwiach świątyni. Jest to najstarszy na Pomorzu zabytek kowalstwa z XVI wieku. W ścianach możemy zauważyć również zużyte kamienie młyńskie, które wykorzystywano wówczas do wmurowywania w kościelne mury. Wychodzimy z Kłódkowa i ponownie poruszamy się poboczem, aby na drugim odbiciu drogi polnej skrócić w prawo.

Odcinek 13,14 – droga gruntowa

Po skręcaniu w prawo z drogi asfaltowej, kierujemy się na południowy zachód wśród pól i łąk do wsi Zacisze. Po dojściu do wsi, obok transformatora skręcamy prawo w drogę asfaltową. Przez niecałe kilometry poruszamy się po północnych terenach gminy Gryfice.

Odcinek 15 – droga asfaltowa

Po skręcaniu w drogę asfaltową, idąc poboczem wychodzimy z Zacisza kierując się na Węgorzyn. Za górą Warblanką z prawej strony wchodzimy na tereny gminy Karnice. Dochodzimy do Węgorzyna. W centrum wsi skręcamy w prawo i lekkim łukiem w lewo idziemy dalej asfaltem. Warto nadmienić że to właśnie z tej wsi pochodził August Froehlich – ksiądz katolicki, przeciwnik nazizmu, który za obronę polskich robotników przymusowych został zamęczony w niemieckim obozie koncentracyjnym KL Dachau. Na kolejnym skrzyżowaniu dróg asfaltowych skręcamy w lewo o dochodzimy do Trzeszyna. Za wsią skręcamy w prawo i dochodzimy do skrzyżowania z drogą wojewódzką. Przez chwilę idziemy chodnikiem do przystanku autobusowego. Przechodzimy na lewą stronę i poboczem dochodzimy do Cerkwicy. Na rondzie idziemy dalej na wprost, mając po lewej kościół

Odcinek 17 – droga z polbruku

Idąc dalej na wprost za rondem mijamy po lewej stronie gotycki kościół z XIV/XV wieku z drewnianą wieżą z XIII wieku pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Kościół usadowiony jest na wzgórzu Dzwonnik. Na prawo odbija od nas ścieżka prowadząca do kamiennej studzienki Świętego Ottona z XII wieku z XIX wiecznym pomnikiem upamiętniającym chrzest Pomorzan w 1124 roku. Do kolejnych atrakcji Cerkwicy, które warto zwiedzić należą; neoklasycystyczny dwór z XIX wieku z parkiem dworskim, **zabytkowy** Cmentarz wojenny z I wojny światowej „Gaj Bohaterów” z 1920 r., zabytkowy. W centralnej części cmentarza przykościelnego znajduje się okazały kamienny pomnik. W regularnych odstępach wzdłuż równoległych alejek posadzone zostały polne kamienie z wrytymi nazwiskami poległych żołnierzy. Kamieni tych jest co najmniej 84. Kilka napisów trudnych do odczytania. Znajdziemy również pozostałości zabudowań folwarcznych z XIX wieku. Dochodzimy do drogi brukowanej.

Odcinek 18 – droga brukowana

Wkraczamy na kilkudziesięcioletnią, ponemiecką drogą brukowaną i idziemy nią około 2 km.

Odcinek 19 – droga utwardzona

Następnie droga przechodzi w utwardzoną z miejscami kiepskiego asfaltu i bruku. Droga tą dochodzimy do Goclawic i skręcamy w lewo wchodząc do wsi.

Odcinek 20, 21 – bruk, asfalt

Po dojściu do końca wsi droga zmienia się na brukowaną zas później na asfalt aż do samych Karnic.

Odcinek 22,23,24 – utwardzona, asfalt, polbruk

Gdy wejdziemy do Karnic po chwili kończy się asfalt i idziemy krótkimi odcinkami drogi utwardzonej, asfaltu, przechodzimy przez most i wychodzimy na drogę główną. Przechodzimy na drugą stronę i idziemy dalej na wprost drogą z polbruku, dochodząc do przejazdu kolejowego. Niewątpliwą atrakcją Karnic jest kościół pw Świętego Stanisława Kostki zbudowany w XV wieku w stylu barokowym i poddany w późniejszych latach przebudowie barokowej. Do dzisiaj zachowało się również barokowe wyposażenie kościoła. Miłośnicy przyrody mogą zajrzeć do parku pałacowego z XIX wieku. Dodatkowo wartym zobaczenia jest cmentarz karnicki z pomnikowymi drzewami i XIX wieczną kaplicą pogrzebową z portalem. Miłośnicy techniki odnajdą ślady starej Gryfickiej Kolei Wąskotorowej rozebranej częściowo w drugiej połowie XX wieku. Szkoda że zdemontowano wszystkie mosty, gdyż była to wspaniała okazja do zbudowania drogi rowerowej dla turystów. Z imprez polecamy Festiwal Czerwonej Róży.

Odcinek 25,26 – droga brukowana, asfaltowa

Za przejazdem kolejowym skręcamy w lewo, przechodzimy pod przyczółkami mostu kolejowego i kierujemy się do wsi Niedysz. Przechodzimy przez wieś i schodzimy na kilkuset metrowy odcinek asfaltowej drogi powiatowej. Skręcamy w prawo i po chwili w lewo w drogę pożarową.

Odcinek 27 – droga gruntowa

Odcinek ten należy do trudniejszych na szlaku. Da się go przejechać rowerem lecz mniej wytrwali mogą zastosować objazd skręcając w lewo we wsi Niedysz, przejechać przez Paprotno i po dojechaniu do drogi wojewódzkiej skręcić w prawo. Wówczas dojedziemy do naszego szlaku na skrzyżowaniu przy wsi Ciećmierz.

Po skręceniu w prawo za wsią Niedysz po chwili kończy się nasz asfaltowy odcinek i skręcamy w drogę polną w lewo. Jest to również droga pożarowa. Nawierzchnia jest dość nierówna i może być miejscami błoto szczególnie po roztopach i deszczach. Dochodzimy do lasu (tutaj troszkę płyt jombo). Na skraju skręcamy w lewo i dość nierówną a po deszczach błotnistą drogą kierujemy się na południe wzdłuż skraju lasu. W czasie wyrębu, należy zachować uwagę z powodu jeżdżących tędy pojazdów wywożących drzewo. PO ponad 2 km dochodzimy do wsi Ciećmierz i wchodzimy w bruk

Odcinek 28 – droga brukowana

Przez Ciećmierz przechodzimy drogą brukowaną. Skręcamy w lewo i po chwili w prawo aby brukiem dojść do drogi wojewódzkiej (asfalt). W Ciećmierzu warto zatrzymać się przy jednej z najstarszych budowli ryglowych na Pomorzu Zachodnim – kościele pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny z 1604 roku. Na uwagę zasługuje również cenne wyposażenie kościoła – empora muzyczna, kopia gotyckiego tryptyku (oryginał jest w szczecińskiej katedrze) i ośmioboczna ambona z polichromią z 1784 roku.

Odcinek 29 – droga gruntowa

Przechodzimy przez drogę asfaltową i idziemy dalej prosto aż do skrzyżowania dróg polnych. Przy końcu parowcu po lewej stronie, skręcamy w lewo w drogę gruntową w środku pól i dochodzimy do lasu. Tutaj leśną drogą miejscami zapiaszczoną schodzimy lekko w dół do Grębic, części wsi Kaleń.

Odcinek 30 – droga asfaltowa

Po wyjściu z lasu dochodzimy do drogi asfaltowej i skręcamy w prawo. Asfaltem idziemy do centrum wsi Kaleń. Skręcamy w lewo w drogę utwardzoną

Odcinek 31 – droga utwardzona

Idziemy na południe drogą polną. Po dojściu do rowu, na skrzyżowaniu skręcamy w lewo i wchodzimy na tereny leśne. Tutaj meandrującą drogą pożarową dochodzimy aż do rogatek Świerzna.

Odcinek 32,33 – droga asfaltowa

Po dojściu do asfaltowej drogi wojewódzkiej skręcamy w lewo. Mijamy leśne miejsce odpoczynku po prawej. Na skrzyżowaniu idziemy dalej prosto w kierunku centrum Świerzna. Mijamy kościół i urząd gminy. Za drugim skretem na wysokości alei drzew, skręcamy w lewo w drogę gruntową. Warto na chwilę zatrzymać się w Świerznie aby zwiedzić ryglowy kościół pw. Świętej Trójcy zbudowany w 1681 roku. Drugim ciekawym obiektem Świerzna jest dwór myśliwski von Flemmingów, z I połowy XVIII wieku. Dojdziemy do niego wspomnianą aleją wysadzaną Kasztanowcami. Kompleks budynków wraz z parkiem jest przykładem XVIII-wiecznej sztuki planowania zespołów pałacowych na Pomorzu Zachodnim.

Odcinek 34, 35 – droga gruntowa, droga utwardzona

Przy końcu Świerzna skręcamy w lewo w drogę gruntową. Idąc w kierunku południowo zachodnim, dochodzimy do mostku nad strumieniem. Idąc dalej dochodzimy do budynków osady Będzieszewo i skręcamy w prawo. Szeroką drogą utwardzoną dochodzimy ponownie do drogi wojewódzkiej

Odcinek 36 – droga brukowana

Przechodzimy przez drogę asfaltową i brukiem dochodzimy do wsi Jatki. Na rozwidleniu skręcamy w lewo i pomiędzy budynkami dochodzimy do skraju lasu. W Jatkach umiejscowiony był przystanek Gryfickiej Kolei Wąskotorowej. Po dojściu do skraju lasu mijamy po lewej pozostałości po kopalni kredy. Droga leśna w dość dobrym stanie. Po dojściu do końca lasu zegnamy gminę Świerzno i wchodzimy do Gminy Kamień Pomorski.

Odcinek 39,40 – droga gruntowa, droga utwardzona

Tuż za lasem wchodzimy w dość nierówną i miejscami zabłoconą drogę polną. Kierujemy się nią aż do Wsi Trzebieszewo. Tuż przed wsią na skrzyżowaniu wchodzimy na drogę utwardzoną i po chwili mijamy pierwsze budynki.

Odcinek 41,42,43 – droga brukowana, droga gruntowa

Po dojściu do skrzyżowania w centrum wsi przechodzimy ją na wprost wchodząc w brukowaną drogę, która doprowadzi nas do kościoła. W tej wsi z XV wiecznymi korzeniami na uwagę zasługuje kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z 1466 roku, dworek szlachecki, pomnik mieszkańców wsi poległych podczas I WŚ oraz liczne bocianie gniazda.

Nieopodal znajdują się ruiny dworca kolejowego Gryfickiej Kolei Wąskotorowej. Przy kościele skręcamy w lewo, aby kierując się na południe drogą gruntową dojść do asfaltu

Odcinek 44 – droga asfaltowa

Po dojściu do drogi asfaltowej skręcamy w prawo. Tutaj dość łatwy odcinek, na którym poruszamy się poboczem drogi w cieniu przydrożnych drzew. Musimy jednak zwrócić uwagę na wzmożony, szczególnie latem ruch drogowy. Tuż za Borucinem przechodzimy mostem nad rzeką Niemica. Są śmiałkowie którzy płynęli nią kajakami od Golczewa. Dochodzimy do drogi wojewódzkiej i skręcamy w prawo wchodząc do Kamienia Pomorskiego.

Odcinek 45 – droga asfaltowa

Skręcamy w prawo i ostrożnie poruszamy się do kolejnego skrzyżowania poboczem drogi. Na skrzyżowaniu idziemy ponownie w prawo aby po 200 metrach przejść na drugą stronę ulicy i wejść na bezpieczny chodnik.

Odcinek 46, 47 – chodnik, droga asfaltowa

Po wejściu na chodnik przechodzimy przez całe miasto, jednocześnie je zwiedzając. Jednak zapraszamy do zatrzymania się na kilka dni i skorzystania z oferty miasta. A jest w czym wybierać. Najbardziej znanym wydarzeniem miasta jest Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej, który zawsze warto wpisać w swój kalendarz imprez. Zwiedzenie miasta zajmie nam od kilku godzin do całego dnia. Dwa muzea: Historii Ziemi Kamieńskiej i Muzeum Kamienia wraz z ekspozycjami to poznanie historii miasta jak i przyrody nieożywionej. Zabytki Kamienia to często perełki. Najważniejszym jest zespół katedralny z listy pomników historii Prezydenta RP, którego budowę rozpoczęta w 1176 roku. Tutaj warto poświęcić 1,5-2 godziny aby zapoznać się z nim w całości. Centrum jest romańsko-gotycka konkatedra pw. Świętego Jana Chrzciciela z jedynym przykatedralnym wirydarzem w Polsce oraz skarbcem oraz barokowymi organami, renesansowy Pałac Biskupi (muzeum), Dworek Evalda von Kleista – wynalazcy kondensatora elektrycznego oraz pozostałe obiekty zespołu (szkoła, Dom Jana Vianeya, stara plebania, dom dziekana, dom sióstr zakonnych). Od 1176 roku przeniesiono z Wolina do Kamienia Pomorskiego biskupstwo. Kolejne zabytki to: gotycki ratusz miejski z XIII/XIV wieku, Brama Wolińska (muzeum) i mury miejskie z XIV wieku z basztą Piastowską, kościół pw. Świętego Mikołaja z XIV wieku, kościół pw. NMP z 1753 roku. Na uwagę zasługuje również stare miasto. Nie może również zabraknąć rekreacji i morskiej przygody. Na chętnych czekają rejsy z Kamienia do Dziwnowa, przystań żeglarska, promenada i hala sportowa. Możemy odszukać tajemniczy 20 metrowy Głaz Królewski czy odszukać ślady II Wojny Światowej na Wyspie Chszaszczewskiej, gdzie stacjonowały wojska rakietowe i umiejscowione były wyrzutnie rakiet V. Można też skorzystać z oferty uzdrowiskowej. To tylko skrót atrakcji turystycznych Kamienia Pomorskiego. Nasz szlak prowadząc po największych atrakcjach miasta przebiega; od wschodu wchodzimy ulicą Gryficką. Na rondzie idziemy na wprost ulicą Szpitalną mijając obiekty uzdrowiskowe Kamienia. Po dojściu do ulicy Mickiewicza, skręcamy w prawo, a po chwili w lewo wchodząc na Plac Katedralny. Na skrzyżowaniu z ulicą Klasztorną mamy rozwidlenie Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba. Nitka północna idąca przez Dziwnów odbija w ulicę Klasztorną, my zaś skręcamy w lewo w ulicę Gryfitów i idziemy nią aż do ratusza. Po prawej mijamy mały amfiteatr i przystań żeglarską z molo. Skręcamy w lewo w ulicę Bałtycką i na skrzyżowaniu idziemy na wprost ulicą Jagiełły. Na skrzyżowaniu z Wysockiego skręcamy w prawo i po chwili w lewo w ulicę Solskiego. Po dojściu do ulicy Mieszka I idziemy, skręcamy w lewo i

dochodzimy do przejazdu kolejowego. Na rozwidleniu skręcamy w prawo skos i ulicą Wolińską wychodzimy z Kamienia Pomorskiego.

Odcinek 66 – droga asfaltowa

Po przejściu drugiego przejazdu kolejowego, skręcamy w lewo i idziemy dalej ulicą Wolińską do rogatek miasta. Po drodze przechodzimy na pobocze – uwaga wzmożony ruch pojazdów. Za granicami miasta droga odbija od torów kolejowych i dochodzimy do Jarszewa.

Odcinek 67 – droga utwardzona

W Jarszewie na chwile odbijamy od asfaltu, aby zwiedzić wioskę po drodze utwardzonej. Oprócz ceglano-kamiennego, gotyckiego kościoła z początku XVI wieku pw. Narodzenia NMP, we wsi znajdziemy zabytkowy budynek szkoły oraz zabudowę wiejską. Kościół posiada również cenny renesansowo-barokowy wystrój, w tym umieszczone na pseudosklepieniu malowidła Sellina z XVII wieku. Po małej pętli wracamy do wcześniejszej drogi asfaltowej

Odcinek 68 – droga asfaltowa

Po dojściu do asfaltu skręcamy w lewo i drogą powiatową maszerujemy do Wolina. Po drodze przechodzimy przez Skarchowo, Dusin (zabytkowa zabudowa i zdewastowany cmentarz), Kukułowo (zabytkowa zabudowa, we wsi znajdował się zamek proboszczów kamieńskich), Sibin (zabudowa folwarczna, cmentarz poniemiecki - lapidarium, cmentarz przykościelny-pozostałość, park dworski XVIII wiek oraz odbudowany późnogotycki kościół ceglano-kamienny z XV/XVI wieku), docierając do granic gmin Kamień Pomorski – Wolin. Na całym odcinku poruszamy się poboczem uważając na ruch samochodowy.

Odcinek 69 – droga asfaltowa

Z Sibina idziemy drogą asfaltową przechodząc przez wieś Laska i dochodzimy do wiaduktu kolejowego.

Odcinek 70, 89, 79 – chodnik (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po przejściu pod wiaduktem kolejowym i drogowym (droga krajowa), skręcamy w prawo i wchodzimy do historycznej stolicy Wikingów – miasta Wolin (Vineta, Jomsborg). Przed mostem odbija nitka szczecińska w kierunku południowym. Idziemy dalej ku obrotowemu mostowi na Dziwnie. Jest on wciąż czynny i otwiera się kilka razy w ciągu dnia przepuszczając jednostki pływające, co stanowi niewątpliwą atrakcję. Z mostu roztacza się również widok na Wolin i jego główne zabytki. Najważniejszym jest odbudowana gotycka kolegiata pw. Świętego Mikołaja z końca XIII wieku. Do kolejnych ciekawych zabytków zaliczymy Elewator zbożowy z XIX wieku, neogotycki ratusz miejski z 1881 roku, wiatrak holenderski z XIX wieku, ruiny kościoła św Jerzego, stare miasto i zabudowę miasta, dwór z przełomu XVIII/XIX wieku przy ul. Zamkowej, fragmenty murów obronnych oraz szereg stanowisk archeologicznych i historycznych w tym resztki szwedzkich bastionów, Młynówka, Srebrne Wzgórze, Wzgórze Wisielców (Gołogórze). Wiele znalezionych eksponatów można podziwiać w Muzeum Regionalnym w Wolinie obok ratusza, gdzie znajduje się również punkt informacji turystycznej. Na nowym osiedlu znajdziemy również pamiątkowy głąz upamiętniający miejsce budowy pierwszego biskupstwa, przed przeniesieniem do Kamienia Pomorskiego. Ponadto Wolin to Polska Stolica Wikingów. Właśnie tutaj a dokładnie na wyspie Ostrów, gdzie znajduje się Wioska Słowian i Wikingów (skansen), odbywa się Międzynarodowy Festiwal Słowian i Wikingów. Dla celów rekreacyjnych w mieście mamy

port jachtowy z promenadą wzdłuż Dziwny jak i plaże a polem namiotowym. To tylko podstawowa informacja. Wiele atrakcji szerzej opisanych odnajdziecie w informacji turystycznej w Wolinie. Po mieście poruszamy się kolejno ulicami; Zamkowa, za muzeum skręcamy w lewo i idziemy prosto aż do osiedla i ulicy Kościelnej. Skręcamy w prawo i Kościelną dochodzimy do ul. Jaracza. Skręcamy w lewo i po chwili w prawo w ulicę Jaracza. Mijamy cmentarz po lewej stronie i dochodzimy do skrzyżowania gdzie po lewej stronie widzimy budynek wiatraka holenderskiego. Tuż przed skrzyżowaniem kończy się chodnik i przechodzimy w drogę gruntową.

Odcinek 81 - droga utwardzona (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Idziemy dalej na wprost mijając zabudowę Wolina. Po 350 metrach skręcamy w lewo w drogę gruntową.

Odcinek 82 – droga gruntowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Na najbliższym skrzyżowaniu ponownie skręcamy w prawo i kierujemy się na północny zachód ku brzegom Zalewu Szczecińskiego.

Odcinek 83,84 – droga betonowa, droga asfaltowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po dojściu do brzegu tuż za tablicą informacyjną skręcamy w prawo i drogą betonową na wale przeciwpowodziowym kierujemy się prawie na północ. Po dojściu do kolejnej tablicy informacyjnej skręcamy w prawo dochodząc do wsi Płocin. Tutaj krótki odcinek asfaltowy o skręt w lewo w drogę utwardzoną. W Płocinie znajdziemy pomnikowe drzewa.

Odcinek 85 – droga utwardzona (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po skręceniu w lewo, idziemy dość dobrą drogą polną w kierunku północno zachodnim i docieramy do wsi Sułomino, w której corocznie organizowana jest wielka impreza country „Western Piknik”. W agroturystyce jest również pole namiotowe, kempingowe i kwatery – www.sulomino.info. Na skrzyżowaniu, idziemy dalej na wprost aby na rozwidleniu skręcić w lewo skos i wejść na drogę leśną.

Odcinek 86 – droga gruntowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Wchodzimy na drogę leśną w kierunku Karnocic. Na tym odcinku ustawione są ławki i można sobie odpocząć. Na skrzyżowaniu idziemy dalej na wprost drogą utwardzoną (przeciwpożarową).

Odcinek 90,89 – droga utwardzona (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Na tych odcinakach poruszamy się drogą przeciwpożarową. Istnieje wariant drugi wędrowki jednak przystosowany tylko i wyłącznie dla pielgrzymów pieszych prowadzący niebieskim szlakiem pieszym. Atrakcją tego odcinka jest wysoki klif nad Zalewem Szczecińskim. Niestety prowadzi tutaj wąska ścieżką z dużą ilością przeszkód. Łatwiejsza trasa idzie drogą pożarową. Jednak z powodu wejścia na teren Wolińskiego Parku Narodowego, umieszczona jest ograniczona liczba oznakowania. Idziemy cały czas drogą główną, kierując się mapą. W połowie odcinka aż do Lubina poruszamy się za oznakowaniem niebieskiego szlaku

pieszego. Po drodze kilka miejsc odpoczynku (ławki). Na odcinku 89 wspólny przebieg z niebieskim szlakiem pieszym.

Odcinek 87 – droga utwardzona (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po wyjściu z terenów leśnych Wolińskiego Parku Narodowego wchodzimy od razu do Lubina. Drogą utwardzoną (ul. Główna), dochodzimy do skrzyżowania w Lubinie i skręcamy w prawo. Na lewo dojdziemy do jednej z najnowszych atrakcji na Wyspie Wolin czyli Grodziska w Lubinie – www.grodziskolubin.pl z punktem widokowym. Wspólny przebieg z niebieskim szlakiem pieszym.

Odcinek 91 – droga betonowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po skręceniu na skrzyżowaniu w prawo wchodzimy na drogę betonową (ul. Dobra). Dochodzimy nią ponownie do granic parku narodowego. W okolicach miejsca odpoczynku skręcamy w lewo skos. Oprócz grodziska, w Lubinie warto zobaczyć neogotycki kościół przy którym znajduje się pomnik przyrody – lipa „Babki Proszalne” o obwodzie 750 cm. Również w tej miejscowości odkryto kamienne fundamenty jednej z najstarszych budowli chrześcijańskich na Pomorzu zbudowanej podczas pierwszej misji chrystianizacyjnej Świętego Ottona z Bambergu w 1124 roku. Miłośnicy zabytków przemysłowych znajdą niestety już bardzo zniszczoną i poddawaną powolnej rozbiórce cementownię, z której zachował się odrestaurowany wiadukt. Wspólny przebieg z niebieskim szlakiem pieszym.

Odcinek 92 – droga gruntowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Meandrującą drogą leśną, po przejściu ponad 1 km dochodzimy do jeziora Turkusowego – niewątpliwiej atrakcji turystycznej wyspy Wolin. Powstało ono w dawnym wyrobisku kredy, czemu zawdzięcza swój kolor. Obok jeziora na Piaskowej Górze umieszczono punkt widokowy. Po „zaliczeniu” tego obiektu schodzimy na szlak i idziemy w kierunku Wapnicy. Po dojeździe do granicy parku narodowego wchodzimy na drogę asfaltową (ul. Jodłowa). Wspólny przebieg z niebieskim szlakiem pieszym.

Odcinek 93 – droga asfaltowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po kilkudziesięciu metrach marszu ulicą Jodłową, jesteśmy na głównej ulicy Wapnicy – Turkusowej. Wapnica jest typową wsią letniskową. Wspólny przebieg z niebieskim szlakiem pieszym.

Odcinek 94,95 – droga utwardzona, droga betonowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Skręcamy w prawo i po chwili w lewo wchodząc w ulicę Okrągłą. Na rozwidleniu skręcamy w lewo i dochodzimy do skrzyżowania przed skrajem lasu. Skręcamy w lewo w drogę betonową (ul. Żwirowa) i dochodzimy do zabudowań wsi Wicko.

Odcinek 96 – chodnik (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po dojeździe ulicą Żwirową do drogi asfaltowej, skręcamy w prawo i chodnikiem kierujemy się w kierunku Zalesia. Po jednej stronie drogi mamy przepiękne wzgórze WPN a po drugiej wody zalewu. Po dojeździe do Zalesia mijamy muzeum-wyrzutnię rakiet V-1. zaś po stronie zalewu Marinę Wicko z plażą, portem jachtowym i wypożyczalnią sprzętu wodnego. Mijamy Zalesie i dochodzimy do wiaduktu którym biegnie droga krajowa Szczecin-Świnoujście. Kończy nam się chodnik i wchodzimy na pobocze.

Odcinek 97 – droga asfaltowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Poruszając się asfaltem do skrzyżowania, zwracamy uwagę na wzmożony ruch pojazdów, szczególnie w sezonie letnim. Na skrzyżowaniu idziemy dalej na wprost mijając stację benzynową. Ulicą Niepodległości (stary wjazd/wyjazd z Międzyzdrojów) dochodzimy do tunelu pod linią kolejową mijając po drodze stację benzynową i nadleśnictwo Międzyzdroje. Ulicą Niepodległości dochodzimy do skrzyżowania z Wodzicki i skręcamy w prawo, kierując się do centrum.

Odcinek 98 - chodnik (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Prawą stroną ulicy (chodnik) idziemy w kierunku centrum Międzyzdrojów. Dochodzimy do Muzeum Wolińskiego Parku Narodowego i centrum miasta. Przed wejściem do muzeum, dochodzi do nas północna nitka z Kamienia Pomorskiego, przez Dziwnów i Wisetkę. Międzyzdroje to nie tylko nadmorska miejscowość ale i miejsce weekendowego i nie tylko wypoczynku letniego w szeregu ośrodków wczasowych, kwater, pól namiotowych i kempingowych. Posiada duże plaże, molo z rejsowymi statkami pasażerskimi, port rybacki oraz wiele atrakcji turystycznych. Do zwiedzenia Międzyzdrojów i okolic polecamy przewodnika turystycznego i pilota pana Adama Jakubowskiego. A co warto zobaczyć w Międzyzdrojach ? Na pewno Promenadę Gwiazd i molo o długości 395 metrów. Stąd dostaniemy się do Świnoujścia oraz niemieckich portów wyspy Uznam. Miłośnicy przyrody oprócz wystaw WPN, na terenie miasta znajdą szereg pomników i drzew pomnikowych których jest 14 w tym; buki, cisy pospolite, dęby szypułkowe i bezszypułkowe, robinie z bluszczem, jesion mannowy. Aby bliżej poznać się z ciekawymi postaciami życia światowego polecamy Gabinet Gwiazd, czyli galerię figur woskowych. Można odbić na chwilę ze szlaku jakubowego i zwiedzić Wzgórze Gosań, Kawczą Górę, Zagrodę Pokazową Żubrów. Czy też poziedzając Międzyzdroje z ciekawą zabudową historyczną XIX/XX wieczną z szeregiem zabytkowych will i Parkiem Zdrojowym oraz neogotycki Kościół Świętego Piotra Apostoła z 1862 roku oraz kaplicę zakonną z 1902 roku. Do ciekawostek można zaliczyć szafkę meteorologiczną z przełomy XIX/XX wieku umiejscowioną po wschodniej stronie wejścia na molo. Jak widać warto na kilka dni zatrzymać się w Międzyzdrojach i aktywnie odpocząć zwiedzając okolice lub poddając się kąpielom morskim i słonecznym.

Odcinek 99 - chodnik (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Dalszą wędrówkę pątniczą rozpoczynamy z węzła Dróg Jakubowych przy muzeum WPN. Wchodzimy w ulicę Gryfa Pomorskiego, którą kierując się na zachód wychodzimy z Międzyzdrojów. Dodatkowo możemy posiłkować się oznakowaniem rowerowego szlaku R-10. Po dojściu do parkingu i ośrodka Gromady skręcamy w lewo aby po chwili skręcić w prawo i dalej droga betonową wyjść z miasta.

Odcinek 100 – droga betonowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Idąc droga betonową, mijamy co chwila zejścia na plażę jak i ośrodki wczasowe. Po dojściu do granic miasta droga przechodzi w utwardzoną. Wspólny przebieg z szlakiem rowerowym R-10

Odcinek 101,102 – droga utwardzona, droga gruntowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Idziemy meandrującą drogą leśną utwardzoną, pełniącą również rolę drogi przeciwpożarowej. Przechodzimy granicę gmin Międzyzdroje-Świnoujście, idąc cały czas na zachód. Po drodze widoczne są pozostałości umocnień z okresu II Wojny Światowej. Jeśli pokusimy się o zwiedzenie punktu obserwacyjnego Baterii Goeben - zespołu bunkrów artyleryjskich, możemy na chwilę odbić ze szlaku na północ. Wspólny przebieg ze szlakiem rowerowym R-10. Na skrzyżowaniu dróg leśnych, w okolicach torów, szlak rowerowy odbija na północ zaś mu skręcamy w lewo i dochodzimy do przejazdu/przejścia kolejowego w Przytorze.

Odcinek 103,104 – droga betonowa, droga asfaltowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Po wyjściu z lasu widzimy przejście przez tory droga betonową. Zachowując uwagę przechodzimy na drugą stronę torów. Następnie przez przejście dla pieszych i skręcamy na południe w drogę asfaltową, którą dochodzimy do Przytoru. Jeśli zauważymy przy przejściu dla pieszych odbijające na południowy wschód tory, możemy pójść wzdłuż nich i dojść do bunkrów z okresu II Wojny Światowej. Zespół umocnień składa się z bunkrów amunicyjnych, artyleryjskich, elektrowni w dość dobrze zachowanym stanie. Czasami można znaleźć pamiątki z tamtego okresu. Wracając do Przytoru wartym zwiedzenia jest neogotycki kościół z XIX wieku pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa oraz rosnący obok pomnik przyrody - dąb „Szyper” o obwodzie 295 cm.

Odcinek 105, 450, 451,108 – droga utwardzona, droga gruntowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Skręcamy na zachód i idziemy ulicą Zalewową aż do ostatnich budynków. Na rozwidleniu skręcamy w lewo i drogą utwardzoną, miejscami betonową kierujemy się na zachód. Dochodzimy do ul. Pomorskiej (droga do przeprawy promowej Karsibór). Przychodzimy ją mijając po prawej miejsce odpoczynku. Po około 20 metrach skręcamy w lewo skos i wychodzimy na skraj lasu wzdłuż którego idzie nasza droga gruntowa. Pod koniec odcinka na chwilę wchodzimy w las i widzimy zabudowaną Ognicy – części Świnoujścia. Droga gruntowa przechodzi w betonową ul. Wyspowa – w tym miejscu od lasu dochodzi do nas pieszy szlak czerwony E-9. Skręcamy w lewo i dochodzimy do drogi asfaltowej – ul. Mostowa.

Odcinek 109 – droga betonowa (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Skręcamy w drogę asfaltową i kierujemy się na północ. Ulica Mostowa przechodzi w ulicę Ludzi Morza. Idąc za znakami szlaku Jakubowego i pieszego czerwonego E-9 skręcamy w prawo skos w drogę utwardzoną leśną – za wysypiskiem leśnym ukrytym w lesie.

Odcinek 110 – droga utwardzona (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Droga utwardzoną docieramy do oznakowanego przejścia kolejowego i wchodzimy na ulicę Wrzosową, która docieramy do skrzyżowania z ulicą Norweską. Po drodze przecinamy drogę krajową A3 (ul. Wolińska). Jesteśmy w dzielnicy Warszów – wschodniej części Świnoujścia na Wyspie Wolin. Na Warszawie, warto skorzystać z przewodników i map turystycznych i zwiedzić umocnienia z I i II Wojny Światowej, XIX wieczny Fort Gerharda i latarnię morską. Przyroda zaś ugości nas pomnikami przyrody; „Latarników” i Karczmarzem”.

Odcinek 111 – droga betonowa, chodnik (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Skręcamy w lewo i ulicą Norweską dochodzimy do skrzyżowania z Sosnową. Skręcamy w prawo i idziemy pomiędzy budynkami szkół. Ulicą Sosnową dochodzimy do Barlickiego i skręcamy w lewo. Przechodzimy tory kolejowe i idziemy Barlickiego aż do kolejnego przejazdu kolejowego. Skręcamy w lewo w ulicę Dworcową i dochodzimy do przeprawy promowej, obok dworca PKP Świnoujście.

Odcinek 112 – prom

Po przepłynięciu na wyspę Uznam – centrum Świnoujścia, szukamy dalszego oznakowania - promy pływają z dwóch stanowisk. Jeśli od razu chcemy poznać kawałek historii Świnoujście możemy w tym miejscu idąc za znakami pieszego szlaku czerwonego E-9 dojść kolejno do mariny, pozostałości twierdzy Świnoujście; Fort Zachodni i Fort Anioła oraz do słynnych Stawomłynów i wrócić Parkiem Zdrojowym na przeprawę promową. Jeśli nie skręcamy w lewo na Wybrzeże Władysława IV.

Odcinek 113 – chodnik (szlak oznakowany w kierunku Świnoujścia i Szczecina)

Jest to w całości odcinek miejski. Poruszamy się chodnikami wzdłuż ulic Świnoujścia kolejno; Wybrzeże Władysława IV, w prawo ulicą Marynarzy, przecinamy Grunwaldzką i wchodzimy za rondem w ulicę Konstytucji 3 Maja. Następnie skręcamy w lewo w ulicę Kościuszki i wędrujemy nią aż do skrzyżowania z ulicą Kołłątaja. Skręcamy w prawo sokos i dochodzimy do dużego skrzyżowania z ulicą 11 Listopada. Idziemy na wprost w ulicę Gdańską i dochodzimy nią do Śląskiej (warto nadmienić że jeśli skręcimy wcześniej w ulicę Gdyńską dojdziemy po chwili do schroniska młodzieżowego). Po dojściu do Śląskiej skręcamy w lewo, przecinamy Szkolną i ulicą Markiewicza i na końcowym odcinku Wielkopolską dochodzimy do ulicy Grunwaldzkiej. Skręcamy w prawo i nieco kilometrów dochodzimy do granicy polsko-niemieckiej i kierujemy się do Kamminke. W tym miejscu kończy się Polski odcinek Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba. Informacja dodatkowa – wędrując w odwrotną stronę przez Wolin dojdziemy do katedry Świętego Jakuba w Szczecinie. Wracając do Świnoujścia należy powiedzieć że jest to miasto o charakterze uzdrowiskowym, wypoczynkowym i turystycznym. Można tutaj zwiedzać umocnienia i bunkry szlakiem historycznym. Oprócz podanych wcześniej do obiektów zabytkowych i historycznych wartych zwiedzenia, dodamy Wyspę Karsibór z rezerwatem przyrody „Karsiborskie Paprocie i społeczny „Karsiborska Kępa” z ścieżką edukacyjną, przystanią kajakową i ciszą aktywnego wypoczynku. A wszystko do zwiedzenia rowerowym szlakiem koloru żółtego zaczynającym się przy przeprawie Karsibór – ciekawostką okolicy port okrętów podwodnych z okresu II Wojny Światowej. Wartym zwiedzenia jest również rezerwat „Świdny Las”, do którego dostaniemy się czerwonym szlakiem rowerowym. W Świnoujściu odnajdziemy 16 pomników i grup pomników przyrody w tym cisy, wiązy, dęby, plaany, jodły. Wśród zabytkowej zabudowy portowej, miejskiej i willowej na uwagę zasługuje układ urbanistyczny śródmieścia wybudowany w latach 20 XVIII wieku, wieża garnizonowego kościoła luterańskiego z 1904 roku, gmach poczty, kościół Niepokalanego Poczęcia NMP z ołtarzem gotyckim z XV wieku, cmentarz ewangelicki z XIX wieku, kościół Najświętszego serca Pana Jezusa z 1902 roku, kościół Chrystusa Króla zbudowany w latach 1788-1792 z zabytkowymi organami i charakterystycznym modelem korwety żaglowej, falochrony zachodni i wschodni, promenada nadmorska oraz dawny ratusz miejski w który obecnie mieści się muzeum. Świnoujście to

również węzeł szlaków pieszych, rowerowych i kajakowych bardzo dobrze oznakowanych. Dlatego warto tutaj zostać i poznać „Krainę 44 wysp”, lub na końcu odcinka odpocząć na świnoujskich plażach.

NITKA NADMORSKA W DIECEZJI SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKIEJ KAMIEŃ POMORSKI-DZIWNÓW-KOŁCZEWO-WISŁKA-MIĘDZYDROJE

Odcinek 48 – droga asfaltowa-chodnik

Na rozwidleniu Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba idziemy dalej ulicą Klasztorną w kierunku Zatoki Karpinka. Po dojściu do skrzyżowania skręcamy w prawo i idziemy ulicą Lipową do ulicy Dziwnowskiej. Możemy skrócić troszkę trasę przechodząc przez most na zatokę. Za mostem skręcamy w lewo i wzdłuż brzegu idziemy ścieżką, aż do drogi na Żółcino mijając tereny dawnego ośrodka, pola namiotowego i plaży. Na tym odcinku poruszamy się za znakami niebieskiego szlaku turystycznego. Po dojściu do ulicy Dziwnowskiej skręcamy w lewo, kierując się na osiedle Chopina, droga wojewódzka. Po dojściu do skrzyżowania skręcamy w lewo.

Odcinek 49 – droga asfaltowa

Skręcamy z ul. Dziwnowskiej w Żółcińską. Na najbliższym rozwidleniu idziemy w lewo skosi po kilku kilometrach dochodzimy do wsi Żółcino.

Odcinek 50 – droga betonowa

We wsi, na skrzyżowaniu, zmienia się nawierzchnia na ułożoną z płyt betonowych. Skręcamy w lewo i po chwili w prawo. Wychodzimy z Żółcina kierując się na Wrzosowo. Przed niewielkim lasem, zmienia się nawierzchnia drogi na gruntową.

Odcinek 51 – droga gruntowa

Po wejściu w las, poruszamy się dobrej jakości drogą gruntową, aczkolwiek miejscowo są wyboje, zaś po deszczach możliwe zabłocenie. Mijamy niewielką, piaszczystą plażyczkę, która jest idealnym miejscem krótkiego odpoczynku. Idziemy dalej wzdłuż brzegów Zalewu Wrzosowskiego i docieramy łukiem do wsi Wrzosowo

Odcinek 52 – droga brukowana

Przed wsią, droga gruntowa przechodzi w brukowaną, która docieramy do drogi wojewódzkiej 107. We Wrzosowie warto na chwilę się zatrzymać i zobaczyć zespół dworski z XIX wieku obejmujący dwór i park dworski oraz chałupę wiejską z 1845 roku. Ciekawostką jest również stary cmentarz pomorski. Wieś jest typową miejscowością letniskowo-wypoczynkową, bazującą na blisko położonym Morzu Bałtyckim.

Odcinek 53,54 – droga asfaltowa, chodnik (ciąg pieszo-rowerowy)

Po dojściu do skrzyżowania we Wrzosowie skręcamy w lewo i aż do samego Dziwnówka poruszamy się ciągiem pieszo-rowerowym z licznymi ławkami na których można odpocząć. Dziwnówek jest typową wsią nadmorską, tętniącą letnim wypoczynkiem a jeszcze w XVIII wieku było tutaj zaledwie 7 chat rybackich. Zimą rzadko kogoś tutaj spotkamy, zaś większość sklepów jest zamknięta. Warto wspomnieć że w okolicy Dziwnówka i Dziwnowa toczyły się ciężkie walki w okresie II Wojny Światowej. Na głównym skrzyżowaniu Dziwnówka skręcamy w lewo i prawą stroną drogi wojewódzkiej, wędrujemy do Dziwnowa chodnikiem, będącym ciągiem pieszo-rowerowym. Również tutaj spotkamy ławki, umożliwiające nam krótki odpoczynek. Po dojściu do Dziwnowa, dochodzimy do ronda, na którym kierujemy się na wprost. Od Dziwnówka wspólny przebieg ze szlakiem rowerowym R-10.

Odcinek 55 – droga asfaltowa-chodnik

Za rondem idziemy dalej na wprost kolejno ulicami Wybrzeże Kościuszkowskie i Juliusza Słowackiego. Po prawej stronie mijamy centrum Dziwnowa, latem niezmiernie zatłoczone. Oprócz piaszczystych plaż, w Dziwnowie możemy na chwilę zatrzymać się, odbyć rejsy statkami w morze, czy nawet wrócić nimi do Kamienia Pomorskiego (tylko sezon letni). Atrakcją jest ujście Dziwny do Bałtyku z portem jachtowym i rybackim. Jest też jednym z młodszych miast naszego regionu. Możemy pospacerować promenadą wzdłuż Parku Zdrojowego z okazałym starodrzewem. Z imprez wakacyjnych, najciekawszą imprezą jest Sportowy Festiwal i związana z nim Aleja Gwiazd Sportu. Ciekawostką jest kościół pw. Świętego Józefa Oblubieńca NMP przy ulicy Kościelnej w kształcie łodzi, która nawiązuje do symboliki pierwotnego kościoła i pracy rybaków. Do zabytków zaliczymy zespół pensjonatu z początku XX wieku przy ul. Mickiewicza i willę wraz z otoczeniem na ulicy Parkowej. Idąc wspomnianymi wcześniej ulicami, możemy w pewnym momencie zejść w lewo w kierunku nabrzeża i przejść nim aż do samego mostu, podziwiając stojące statki i nawet korzystając z wodnych usług przewoźników. Jeśli idziemy planowanym przebiegiem szlaku, poruszamy się chodnikiem aż do ronda. Na rondzie skręcamy w lewo i przechodzimy przez most zwodzony. Wspólny przebieg ze szlakiem rowerowym R-10.

Odcinek 56 – chodnik, droga asfaltowa

Po przejściu przez most idziemy dalej główną ulicą Dziwną, będącą również drogą wojewódzką 107. Ciągiem pieszo-rowerowym docieramy do letniskowej wsi Międzywodzie, charakteryzującej się letnimi ośrodkami wczasowymi i ładną plażą. Po przejściu Międzywodzia, idziemy dalej główną drogą aż do skrzyżowania dróg asfaltowych, na którym skręcamy w lewo. Od tego miejsca poruszamy się poboczem drogi i należy zwrócić uwagę na wzmożony ruch pojazdów. Docieramy do granicy gmin Dziwnów i Wolin przed Łownem. Wspólny przebieg ze szlakiem rowerowym R-10.

Odcinek 57 – droga asfaltowa, chodnik

Na odcinku tym poruszamy się w większości chodnikiem, jednak pomimo tego należy zwrócić uwagę na ruch drogowy. Przechodzimy przez wieś Zastań, Łojszyno i dochodzimy do Sierosławia. Tutaj skręcamy w prawo w drogę asfaltową z aleją drzew. Wspólny przebieg ze szlakiem rowerowym R-10.

Odcinek 58 – droga asfaltowa

Malowniczą aleją drzew, idziemy poboczem drogi asfaltowej dochodząc do skrzyżowania we wsi Chynowo. Na skrzyżowaniu poruszamy się dalej na wprost i codieramy do zabudowań Kołczewa. Przed kościołem skręcamy w lewo. Dochodzimy do bramy do kościoła i wchodzimy furtką. Na terenie parafii możliwość noclegu w budynku lub rozbicia namiotu. Po przejściu na drugą stronę kościoła schodzimy krótką uliczką dojazdową do drogi asfaltowej i skręcamy w prawo. Dochodzimy do ronda na którym skręcamy w lewo i w drogą asfaltową o dość dużym ruchu wychodzimy z Kołczewa. Warto tutaj zaplanować nocleg. Nieopodal znajduje się malownicze jezioro z wypożyczalnią sprzętu pływającego i plażą oraz pole golfowe. Z zabytków znajdziemy neogotycki kościół pw Świętej Katarzyny z relikiami średniowiecznego kościoła, pozostałości cmentarza przykościelnego oraz XIX wieczny dworek w którym obecnie jest szkoła. Szczegóły o Kołczewie www.kolczewo.info . Wspólny przebieg ze szlakiem rowerowym R-10 – oprócz odcinka kościelnego.

Odcinek 59 – droga gruntowa

Po przejściu 500 metrów chodnikiem i asfaltem na rozwidleniu skręcamy w lewo skos i wchodzimy na tereny leśnego przejściu około 1 kilometra, na skrzyżowaniu skręcamy w prawo i droga leśną schodzimy do jeziora Wiselka, mijając tablice informacyjne ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej „Jeziora”. Dochodzimy do parkingu leśnego będącego jednocześnie świetnym miejscem na odpoczynek z ławo stołami i wiatami. Dochodzimy do drogi asfaltowej i skręcamy w lewo

Odcinek 60, 61,62 – chodnik drogi utwardzone i betonowe (ZMIANA PRZENIEGU SZLAKU)

~~Całość odcinka przebiega po coraz bardziej rozbudowującej się wsi letniskowej Wiselka. Po wyjściu z parkingu skręcamy w lewo i idziemy chwile poboczem drogi aby wejść na chodnik. Chodnikiem dochodzimy do Wiselki. i przechodzimy główną ulicą wsi Nowowiejską. Wiselka słynie z piaszczystych plaż, do których dojdziemy dwoma szlakami dojściowymi w kolorze czarnym z centrum wsi. Po dojściu do końca Wiselki skręcamy w lewo i idziemy droga betonową aż do kościoła w Wiselce. Warto dodać że w kościele jest mała baza noclegowa. Przed kościołem skręcamy w lewo i idziemy uliczką o utwardzonej nawierzchni pomiędzy ogrodzeniami kościoła i ośrodka wypoczynkowego. Od tego miejsca mały problem z oznakowaniem, gdyż właśnie tutaj postaje osiedle domków jednorodzinnych i kształtują się ulice Wiselki. Idziemy na wprost. Po dojściu do skrzyżowania skręcamy w prawo i po kilkudziesięciu metrach w lewo. Po chwili nasza ulica przechodzi w betonową drogę i schodzimy nią do drogi asfaltowej (ul. Warnowska) na której skręcamy w prawo. Na głównym skrzyżowaniu, skręcamy w lewo (ul. Warnowska, i wędrujemy na południe.~~

Odcinek 287,285, 289 – droga asfaltowa

Wychodzimy poboczem drogi z Wiselki kierując się w kierunku południowo-zachodnim. Po lewej stronie mamy jezioro Wiselka z małą plażą. Za jeziorem wchodzimy na tereny Wolińskiego Parku Narodowego. Przed jeziorem Czajczym od strony Żółwina dochodzi do nas szlak rowerowy R-10, zaś za jeziorem pieszy szlak zielony, które będą nam towarzyszyć do Międzyzdrojów. Jezioro Czajcze ma kilka niespodzianek. Możemy na chwilę zatrzymać się na jednej z plaż albo na miejscu odpoczynku i podejść pieszym szlakiem zielonym na półwysep z grodziskiem datowanym na XI-XII wiek lub w okolice Wydrzego Głazy – 7 metrowego głazu polodowcowego. Wrażeń estetycznych dostarczy nam obserwacja ptactwa

w tym łabędzi niemych, czaplím bąków, brodzieców, Trzcianek, perkozów czy stad kaczek. Idąc dalej drogą asfaltową dochodzimy do skrzyżowania w Warnowie oraz do leśniczówki Warnowo. Właśnie przy niej kolejne miejsce odpoczynku oraz pomnik przyrody – żywotnik olbrzymi (tuja) o 4 metrach obwodu pnia i wielu ponad 150 lat. Zabytkowa jest również sama leśniczówka. Na skrzyżowaniu dróg możemy również zobaczyć przepiękny grab „Burgrabia”. Skręcamy w prawo i po chwili wchodzimy na drogę Wolińskiego Parku Narodowego.

Odcinek 286,64 – droga utwardzona

Poruszamy się nią w kierunku Międzyzdrojów kierując się znakami jakubowymi jak szlaku rowerowego R-10 i pieszego zielonego. Poruszamy się kilka kilometrów Az dojdziemy do wejścia Zagrody Pokazowej Żubrów. Warto zwiedzić ta atrakcję turystyczną WPN i wyspy Wolin. Następnie schodzimy do Międzyzdrojów. Na skrzyżowaniu za zagrodą skręcamy w lewo skos – w prawo odchodzi szlak pieszy czarny – wychodzimy z parku narodowego.

Odcinek 65 – chodnik

Wychodzimy przez bramę WPN do miasta Międzyzdroje. Kierujemy się w dół ulicą Leśną. Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo i idziemy ulicą Gintera aż do XIX wiecznego kościoła pw. Świętego Piotra Apostoła. Skręcamy w lewo i schodzimy ulicą Lipową do Leśnej. Skręcamy w prawo i schodzimy do centrum Międzyzdrojów. Przechodzimy na wprost przez skrzyżowania z ulicami Gintera, Norwida i skręcamy w prawo ulicą Kolejową – w lewo dojdziemy do dworca PKP. Po dojściu do skrzyżowania skręcamy w lewo i dochodzimy do muzeum Wolińskiego Parku Narodowego przy ul. Niepodległości. Tutaj łączymy się ponownie z nitką główną Pomorskie Drogi Świętego Jakuba – patrz opis odcinek 98 i 99.

NITKA SZCZECIŃSKA DIECEZJI SZCZECIŃSKO KAMIENSKIEJ WOLIN – STEPNIKA – GOLENIÓW – SZCZECIN KATEDRA ŚW. JAKUBA

Nitka Szczecińska rozpoczyna się na granicy polsko-niemieckiej w Świnoujściu. Znakowania jest w obydwu kierunkach wędrowania czyli Szczin-Świnoujście i Świnoujście-Szczecin przez Wolin.

Odcinek 71 – droga gruntowa, droga brukowana.

Wschodnia strona mostu na Dziwnie. Droga ma charakter ścieżki po wyspie Ostrów oraz brukowanej drogi Reclaw-osada. Na odcinku skansen wikingów czyli Centrum Słowian i Wikingów. Miejsce w którym nie tylko poznamy historię Słowian i Wikingów, ich sposób życia ale w wakacje odbywa się wielki zlot Słowian i Wikingów.

Odcinek 72 – droga asfaltowa

Odcinek łączy Reclaw z Zagórzem. Szlak prowadzi przez Gogolice. Zagórze to osada datowana na XIV wiek. Znajdziemy tutaj spora ilość starych budynków, wśród których na uwagę zasługuje dworek rodu von Fleming oraz kościół pw. Świętej M.B. Fatimskiej

ulokowany w zwykłym domu. Znajdziemy również pomnik poświęcony mieszkańcom poległym podczas I WŚ. Strona www.zagorze.ocom.pl

Odcinek 73 – droga utwardzona

Odcinek łączy Zagórze z Skoszewem. Droga jest szeroka i utwardzona jednak miejscami może być błotnista po deszczach.

Odcinek 74 – droga betonowa

Krótki odcinek drogi o nawierzchni betonowej pomiędzy Skoszewem a Jarszewkiem, kończący się na granicy gmin Wolin i Stepnica.

Odcinek 75 – droga gruntowa

Krótki odcinek drogi pomiędzy Skoszewem a Jarszewkiem. Poruszamy się drogą leśną miejscami zapiaszczoną. Dobre warunki wędrowki.

Odcinek 76 – droga asfaltowa

Odcinek łączący Jarszewko z drogą powiatową. W pobliżu wsi znajduje się plaża nad zalewem z dość czystymi wodami – na miejscu oznakowanie.

Odcinek 77 – droga asfaltowa

Szlak przebiega po drodze powiatowej. Poruszamy się poboczem zwracając uwagę na wzmożony ruch samochodów – trasa turystyczna. Na odcinku Łąka-Racimierz-Żarnowo, poruszamy się chodnikiem. Na odcinku możemy zobaczyć zabudowę z początku XX wieku oprócz Żarnowa, który posiada kilka mieszkalnym domów objętych opieką konserwatorską z przełomy XIX i XX wieku, neogotycki XIX wieczny kościół umiejscowiony na wzgórzu obok szlaku oraz ryglowe budynki gospodarcze. Znajdziemy tu również pozostałości cmentarza ewangelickiego oraz wysadzony dębami plac na którym znajduje się pomnik/kamień pamięci ofiar I WŚ.

Odcinek 114 – droga utwardzona

Poruszamy się szeroką drogą utwardzoną. Na odcinku boisko sportowe w Racimierzu oraz miejsce odpoczynku. Zaczynamy wędrowkę po obszarach NATURA 2000 jakimi są otaczające nas łąki aż do samego Czarnocina.

Odcinek 115 – droga betonowa

Odcinek łączy Racimierz z Czarnocinem. Wędrujemy pośród łąk i torfowisk. Mijamy stację pomp regulującą poziom wody oraz rezerwat przyrody „Czarnocin”. Na odcinku poruszamy się na bazie mapy, gdyż z powodu braku możliwości umieszczenia oznakowania jest ono rzadsze na nielicznych drzewach i słupach. Całość odcinka przebiega po obszarze NATURA 2000.

Odcinek 116,117 – droga asfaltowa, chodnik

Odcinek łączy Czarnocin z Stepnicą – przechodzimy przez Kopice-Gąsierzyno-Piaski Małe-Stepniczkę. Przebiega po całości po drodze powiatowej. We wsiach po drodze miejscowo występują chodniki. Czarnocin jest wsią popegeerowską, jednak wykształcił się tutaj duży ośrodek wypoczynkowy. Jeśli pójdziemy drogą asfaltową na północ dojdziemy do ciekawego miejsca odpoczynku z tablicami edukacyjnymi administrowanego przez Stowarzyszenie na Rzecz Wybrzeża „EUCCPOLNAD” – Park Natury Zalewu Szczecińskiego. Sam Czarnocin

posiada ciekawą historię. Między innymi mieścił się tutaj ośrodek przeznaczony na szkołę dla żołnierzy Wehrmachtu i oficerów SS – obiekt istnieje do dzisiaj. Umiejscowione są tutaj pozostałości XIX wiecznego zespołu folwarcznego, w tym dwór o małych walorach zabytkowych oraz niewątpliwa atrakcja Czarnocina – park leśny w którym rośnie wiele gatunków drzew. Posiada on centralną aleję, łączącą niegdyś dawny dwór z plażą nad zalewem. Możemy odpocząć na plaży a w sezonie nawet czasami wypożyczyć sprzęt wodny z pobliskich ośrodków. Na pewno warto tutaj przyjechać na kilkudniowy wypoczynek. Kolejna wieś Kopice posiada rodowód średniowieczny i miała charakter rolniczo-rybacki. T owałdnie tutaj okręty z wód zalewu ostrzeliwały wojska radzieckie. Większość zabudowy wsi to budynki z przełomu XIX i XX wieku ale spotkamy kilka zbudowanych w technice ryglowej. Do zabytków wsi należy budynek dawnej szkoły oraz dwa cmentarze w tym jeden z starodrzewem (szpaler lip) z zachowanymi śladami nagrobków i ruinami kaplicy cmentarnej. Również tutaj dojdziemy do plaży nad zalewem oraz przystani żeglarskiej. Niedaleko wsi umiejscowiony jest również rezerwat przyrody „Białodrzew Kopicki”. Gąsierzyno, to kolejna wieś o rodowodzie średniowiecznym w której znajdziemy wiele zagród z przełomu XIX i XX wieku oraz kilka budynków o konstrukcji ryglowej i XIX wiecna stodoła. Umiejscowione są pozostałości dwóch cmentarzy ze starodrzewem Podobnie jak w Kopicach możemy skorzystać z plaży rozbudowanej przystani żeglarskiej. Stepniczka posiada kilka starych zagród z przełomu XIX i XX wieku, szczątki ewangelickiego cmentarza, kamienny obelisk oraz stare dęby otaczające miejsce dawnego kościoła. Najstarszym zabytkiem jest zbudowany w 1889 roku budynek mleczarni. Odpocząć możemy również na plaży nad brzegiem zalewu. Przez wieś przepływa Gowienica, którą prowadzi szlak kajakowy o dużym stopniu trudności. Polecamy miłośnikom dzikiej przyrody. Gowienica wpływa do zalewu Szczecińskiego zaś u jej ujścia umiejscowiono nowoczesny port jachtowy. Przez Stepniczkę przechodzimy chodnikiem.

Odcinek 118 – chodnik

Odcinek w całości przebiega po chodnikach wzdłuż głównych ulic Stepnicy oraz dochodzi do skrzyżowania we wsi Bogusławie. Warto spędzić tutaj kilka dni, odpoczywając na szlaku – informacji zasięgnijemy w okresowym punkcie informacji turystycznej przy wejściu na plażę. W najbliższej okolicy warto udać się na Górę Zielonczyn, gdzie umiejscowiona jest wieża przeciwpożarowa pełniąca również funkcję widokową na całą okolicę – konieczne umówienie się telefoniczne. Możemy udać się na nią drogą asfaltową przez Bogusławie, lub za znakami pieszego szlaku zielonego. Stepnica jest miejscowością charakterze turystycznym wypoczynkowym ale i rybackim. W sezonie posilimy się świeżo przyrządzanymi przysmakami rybnymi. Odpocząć możemy w ośrodkach oraz na dobrze wyposażonej w infrastrukturę plaży miejskiej. Posiada lokalny port morski, rybacki i nowy turystyczny. Istnieje możliwość wypożyczania sprzętu wodnego. Wieś posiada rodowód średniowieczny. To właśnie tutaj książęta pomorscy urządzili zamek myśliwski w dawnym klasztorze klarysek odwiedzając okoliczne lasy. Działała również kolej wąskotorowa do Gryfic – obecnie prowadzi po części nią ścieżka rowerowa. Obecnie jedynym zabytkiem Stepnicy jest ryglowy kościół pw. Świętego Jacka, wpisany do rejestru jako kościół w stylu klasycystycznym. Jednak znajdziemy kilka starszych obiektów budowlanych w tym domy mieszkalne murowane i ryglowe z przełomu XIX i XX wieku, unikatowy budynek dawnej tawerny „STANDHALLE SAK” z lat 40 XIX wieku o drewnianej konstrukcji, posiadający oryginalną dekorację (restauracja „Pomerania”), młyn z początku XX wieku oraz dawny cmentarz ewangelicki – obecnie katolicki. Szereg ciekawych wydarzeń, atrakcje turystyczne gminy Stepnica oraz inne informacje umieszczone są na stronie www.stepnica.pl.

Odcinek 38 – droga asfaltowa

Odcinek przebiega po drodze asfaltowej. Na odcinku leśnym droga jest w gorszym stanie technicznym. Przecinamy stara kolejkę wąskotorową do Gryfic, którą obecnie biegnie droga rowerowa.

Odcinek 78,119 – droga utwardzona

W całości przebiega po terenach leśnych Puszczy Wkrzańskiej. Przebieg szlaku udostępniony jest do ruchu samochodowego. Na skrzyżowaniach zaobserwujemy kierunkowskazy ustawione przez leśników ułatwiające poruszanie się po drogach leśnych. Odcinek łączy leśniczówkę Bogusławie z wsią Kąty. Przy wsi granica gmin Stepnica – Goleniów. We wsi warto zobaczyć zabytkowe chaty ryglowe i murowane oraz ośrodek pracy twórczej Widutówka.

Odcinek 120 – droga asfaltowa

Odcinek w całości przebiega po drodze wojewódzkiej. Poruszamy się poboczem zwracając uwagę na wzmożony ruch pojazdów. Łączy Kąty z Krępskiem.

Odcinek 121,122 – droga utwardzona, droga asfaltowa

Odcinki przechodzą przez wieś Krępsko. Utwardzony prowadzi do murowanego z czerwonej cegły kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski zbudowanego w 1932 roku wraz z dzwonami z tego samego roku wykonanymi w Wrocławiu. Wzdłuż szlaku zobaczymy również XIX i XX wieczne domy murowane i ryglowe.

Odcinek 123 – droga utwardzona

Droga prowadzi w całości po terenach leśnych Puszczy Goleniowskiej. Łączy Krępsko z Żdżarami.

Odcinek 124 – droga asfaltowa

Odcinek łączy Żdżary z Goleniowem. W całości prowadzi po drodze asfaltowej. Należy poruszać się poboczem zwracając uwagę na ruch samochodów.

Odcinek 125,126,127 – asfalt, chodnik

Odcinki prowadzą nas przez miasto Goleniów o średniowiecznym i hanzeatyckim rodowodzie. Przez miasto przepływa rzeka Ina, niegdyś był tu port rzeczny, którego pozostałością jest zabytkowy szachulcowy spichlerz z XVIII wieku. Obecnie rzeką Ina przebiega szlak kajakowy „Meandry Iny”. Zwiedzając Goleniów warto zwiedzić; kościół Świętej Katarzyny z budowany w XV wieku w stylu późnogotyckim na fundamentach kościoła romańskiego., obwarowania miejskie wraz Bramą Wolińską (mieści się w niej Informacja Turystyczna) oraz baszty; Prochową i Menniczą z okresu XIV i XV wieku, Kościół Świętego Jerzego z początku XX wieku, ruiny kaplicy Świętego Jerzego z przełomu XIII i XIV wieku na terenie dawnego cmentarza, goleniowskie planty z Pomnikiem Niepodległości oraz park XXX lecia z kamieniem pamięci. To tylko kilka z wymienionych atrakcji Goleniowa. Po mieście prowadzi Miejski Szlak Turystyczny. Warto odwiedzić całoroczny punkt informacji turystycznej lub wcześniej stronę www.goleniow.pl . Po Goleniowie, Pomorska Droga

Świętego Jakuba poprowadzona jest ulicami: parkiem wzdłuż Cypriana Norwida, Andersa, Konstytucji 3 Maja, Barnima, Puszkina, Słowackiego, Wojska Polskiego

Odcinek 128 – droga asfaltowa

Szlak przebiega po drodze powiatowej łącząc Goleniów z Komarowem. Poruszamy się poboczem zwracając uwagę na ruch samochodów, Spory kawałek szlaku na odcinku leśnym.

Odcinek 129 – droga betonowa

Przechodzimy przez wieś Komarowo. Jest to część drogi łączącej Komarowo z Borzysławcem. Warto tutaj zerknąć na elementy zespołu folwarcznego z pałacem z połowy XIX wieku oraz kościół pw. Przemienienia Pańskiego.

Odcinek 130 – droga utwardzona

Szeroka droga utwardzona, miejscami piaszczysta. Przechodzi przez wieś Borzysławiec założoną już w XVIII wieku. Obecna zabudowa wsi pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Zabytkiem jest kościół pw. Świętych Piotra i Pawła z tego okresu, zbudowany w stylu neogotyckim. Ciekawostką są kościelne freski oraz obraz Matki Bożej Ostrobramskiej wykonany ze słomy. Na wieży umieszczono XIX wieczne dzwony. Obok kościoła warto zobaczyć cmentarz, a na nim nagrobki księdza Alberta Hirscha, proboszcza parafii w Borzysławcu, zamęczonego przez nazistów w 1944 oraz francuskiego pilota Andre Debackera, zestrzelonego w 1943. Naprzeciw kościoła umiejscowiona jest przypominająca dworek plebania – dawniej była tutaj szkoła katolicka.

Odcinek 131 – droga asfaltowa.

Łączy Borzysławiec (od skrzyżowania) z Pucicami. Poruszamy się poboczem drogi zwracając uwagę na wzmożony ruch pojazdów szczególnie w sezonie letnim. Największą miejscowością na tym odcinku jest Lubczyna, będąca typową wsią turystyczno-lotniskową. Umiejscowiony jest tutaj port rybacki i jachtowy oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego. Chwilę wytchnienia znajdziemy na piaszczystej plaży, można również skorzystać z bazy noclegowej. W Lubczynie często swoje spływy kończą grupy płynące rzeką Iną – szlak kajakowy „Meandry Iny”, spływając z Inoujścia wzdłuż brzegów jeziora Dąbie. Przechodzimy również przez Czarną Łąkę z kąpieliskiem nad jeziorem.

Odcinek 132 – chodnik

Poruszamy się po chodniku niedawno wyremontowane drogi powiatowej łączącej Pucice z Załomem. Na tym odcinku granica gminy Goleniów i miasta grodzkiego Szczecin. W Pucicach umiejscowiony jest prywatny ośrodek strzelectwa sportowego. Natomiast Załom często uznawany za dzielnicę Szczecina to wieś powstała na osuszonych bagnach w XVIII wieku. W latach 30 XX wieku właśnie tutaj produkowane silniki lotnicze do junktorsów. Do atrakcji zaliczymy kościół pw. Przemienienia Pańskiego oraz dwa dęby szypułkowe przy ulicy Łąkowej będące pomnikami przyrody.

Odcinek 133,134 – droga asfaltowa

Odcinek prosty idący drogą powiatową łączącą Załom z Szczecinem Dąbie. Poruszamy się poboczem i uważamy na wzmożony ruch pojazdów. Odcinek 133 jest również drogą graniczną pomiędzy gminą Goleniów i miastem grodzkim Szczecin.

Odcinek 135,136, 138 – droga utwardzona, droga asfaltowa, chodnik

Szlak przebiega po dzielnicy Szczecina – Dąbiu. Praktycznie po całym osiedlu poruszamy się chodnikami lub ciągami pieszo-rowerowymi oprócz odcinka 135, który idzie drogą utwardzoną bez oznakowania. Łączą one sanktuarium na osiedlu Słonecznym z wyjściem z Szczecina ulicą Lubczyńską. Poruszamy się ulicami; Notecka, Szybowcowa, Portowa, Przyjaciół, Żaglowa, Pokładowa, Gierczak, Przestrzenna, ścieżka rowerowa wzdłuż rzeki Płonia, Krzywoń, Gryfińska, Wiosenna. Struga. Dąbie – dzielnica prawobrzeżnego Szczecina, niegdyś było oddzielnym miastem. Przyłączono je dopiero w 1939 roku podczas tworzenia Wielkiego Szczecina (w krótkim okresie po II WŚ również było niezależnym miastem). Wcześniejsza ponad 700 letnia historia, to wiele wojen i rywalizacja ze Szczecinem. Posiadało port rzeczny na rzece Płoni – obecnie szlak kajakowy. Oprócz portów rybackich rozwijała się tutaj żegluga. Do dzisiaj pozostałości wielkiego XIX wiecznego Dąbia, to szereg przystani i portów jachtowych. Obecnie w Dąbiu rozwija się ciąg ścieżek pieszo rowerowych opartych o osiedla i tereny parkowe wzdłuż rzeki Płoni. Czynne jest również kąpielisko miejskie, istnieje możliwość wypożyczenia sprzętu wodnego i czarteru jachtów w Harcerskim Ośrodku Morski przy ul. Żaglowej – tuż obok przebiegu szlaku. W Dąbiu doszło do walk podczas II Wojny Światowej co doprowadziło do jego dużego zniszczenia. Do zabytków można zaliczyć zespół portowy spichlerzy nad jeziorem Dąbie, ruiny dworku książęcego, urokliwy kościół neogotycki Niepokalanego Poczęcia NMP z wieżą o wysokości 76,6 metrów, książęcy pałac myśliwski – obecnie biblioteka, fragment średniowiecznych murów obronnych z XIII wieku, willa na terenie wspomnianego wcześniej Harcerskiego Ośrodka Morskiego. Kościół należy do najstarszych zabytków Dąbia. Większość wyposażenia kościoła pochodzi z XIX i XX wieku oprócz starego krucyfiksu XVIII wieku. Ołtarz główny, boczny oraz ambona bogato zdobiona maswerkami i sterczynami zbudowano w stylu neogotyckim. Warto nadmienić, że kościół w Dąbiu początkowo nosił wezwanie Świętego Jakuba.

Odcinek 140 – chodnik

Na tym odcinku szlak prowadzi wzdłuż dawnej wsi Klęskowo – obecnie Osiedla Słoneczne i przez Zdroje. Poruszamy się chodnikami wzdłuż ulic miasta. Klęskowo jest wsią o średniowiecznych korzeniach natomiast Zdroje powstały dopiero w 1750 roku na terenach wsi Podjuchy. Również tutaj toczono walki i zniszczono wiele budynków wsi. Do ciekawszych obiektów należy neogotycki kościół pw. Świętego Ducha, cmentarz komunalny ze starodrzewem oraz Park Lesny Zdroje z wzgórzem Widok i jeziorem Szmaragdowe. Na odcinku mijamy również przedwojenną stację PKP Szczecin Zdroje Zachód z widocznym przebiegiem przedwojennej linii kolejowej oraz lotnisko sportowe w Dąbiu. Idąc wzdłuż kanału Cegielinka wpadającego do Odry Wschodniej (Regalicy), możemy odpocząć na licznych ławkach ustawionych przy brzegu. Szlak przebiega ulicami; Struga, Gryfińska, Leszczynowa, Eskadrowa.

Odcinek 139 – chodnik, miejscami pobocze

Poruszamy się chodnikami i ciągami pieszo rowerowymi wśród basenów portowych. Trasa przebiega po: Most Cłowy, Basen Górniczy (węzeł komunikacyjny)-Gdańska, Kanał Parnicki.

Odcinek 137 – chodnik

Poruszamy się ulicami Energetyków – Most Długi – Wyszyńskiego – Sołtysia – Grodzka. Po drodze mijamy zabytkowe budynki Zarządu Portu Szczecin-Świnoujście na Łasztowi. Przechodzimy przez Most Długi odbudowany po wojnie w miejscu historycznej przeprawy Szczecina przez Odrę. Oczywiście przy szlaku umiejscowiona jest gotycka bazylika pw. Świętego Jakuba przy której Pomorska Droga Świętego Jakuba – nitka szczecińska rozpoczyna/kończy swój bieg. Szczecin jest ważnym centrum turystycznym w regionie. To właśnie tutaj swój bieg rozpoczyna/kończy wiele szlaków turystycznych pieszych i rowerowych w okolicznych puszcach; Bukowej, Wkrzańskiej i Goleniowskiej. Szczecin to również tereny wodne, po których organizowane są wycieczki kajakowej i rejsy statkami. Szczecin to również ponad 270 obiektów zabytkowych, na tyle niektórych ważnych że miasto znalazło się na Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego. Do najbardziej atrakcyjnych historycznie miejsc oprócz bazyliki należą; zespół budynków tworzący Wały Chrobrego z tarasami widokowymi, Brama Portowa i Królewska (pozostałości nowożytnej twierdzy Szczecin), kościoły – Św. Piotra i Pawła, Jana Ewangelisty i Jan Chrzciciela, Zamek Książąt Pomorskich, elementy starego miasta przy ulicy Kuśnierskiej, Grodzkiej, Staromłyńskiej, Pałac pod Globusem, Ratusz Staromiejski na rynku Siennym oraz Czerwony Ratusz na placu Batorego, Kamienica Loitzow, szereg rezydencji i kamienic od renesansu do secesji. Długo można wymieniać jednak najważniejsze obiekty centrum Szczecina można poznać poruszając się po Szlaku Miejskim. Warto skorzystać z muzeów szczecińskich w tym Narodowego na Wałach Chrobrego, Zamkowego, Techniki i Komunikacji, Katedralnego przy bazylice, Muzeum Historii Miasta w Ratuszu Staromiejskim. W Szczecinie działają 3 informacje turystyczne całoroczne: dworzec PKP, ul. Niepodległości/Dworcowa i na Zamku Książąt Pomorskich oraz okresowe pod Wałami Chrobrego. Tutaj będzie można zasięgnąć szeregu informacji turystycznych, historycznych i kulturalnych.

NITKA POLANOWSKA DIECEZJI KOŁOBRZESKO-KOSZALIŃSKIEJ

SŁAWNO – POLANÓW - ŚWIĘTA GÓRA POLANOWSKA – SANKTUARIUM CHEŁMSKA GÓRA

Nitka oznakowana w jednym kierunku Sławno → Chełmska Góra.

Odcinek 186 – chodnik

Nitka Polanowska Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba zaczyna się na skrzyżowaniu ulic Kościelnej i Polanowskiej w Sławnie. Ruszamy na południe ulicą Polanowską. Dochodzimy do Łącznej i skręcamy w prawo. Na wiadukcie wchodzimy na chodnik i przechodzimy nad drogą krajową. Schodzimy ponownie na ulicę Polanowską i skręcamy w prawo. Poruszamy się poboczem mając na uwadze ruch samochodów

Odcinek 187 – droga brukowa

Na rozwidleniu ulic skręcamy w lewo idąc dalej Polanowską – zarazem drogą wojewódzką Sławno-Polanów. Przed rogiatkami Miasta, bruk przechodzi w drogę asfaltową. Poruszamy się poboczem mając na uwadze ruch samochodów. Poruszamy się poboczem mając na uwadze ruch samochodów

Odcinek 188 – droga asfaltowa

Dochodzimy do skraju lasu oraz skrzyżowania z drogą na Pomłowo. My wędrujemy na wprost, poprzez tereny leśne i pola dochodząc do Kwasowa.

Odcinek 189 – chodnik

We wsi Kwasowo poruszamy się chodnikiem wzdłuż drogi asfaltowej. Dochodzimy do rozwidlenia dróg. Schodzimy z chodnika ponownie na pobocze drogi i skręcamy w lewo skos. Na uwagę zasługuje tutaj pałac z XIX wieku z otaczającym starodrzewem.

Odcinek 190,191 – droga asfaltowa

Po 800 metrach dochodzimy do granicy gmin Sławno i Malechowo. Następnie dochodzimy do Ostrowca. Poruszamy się idąc poboczem i mając na uwadze ruch samochodów.

Odcinek 192 - chodnik

Następnie dochodzimy do Ostrowca. Warto na chwilę zatrzymać się, aby zerknąć na zespół pałacowy z XVIII wieku zbudowany w stylu barokowym oraz sąsiadujący z nim park krajobrazowy z XIX wieku, przylegający do jeziora. Podziwiać możemy cenny starodrzew wraz z pomnikiem przyrody - bukiem zwyczajnym w wieku około 250 lat. Ponadto możemy podziwiać budynki najstarszy zabytek - kościół Podwyższenia Krzyża Świętego z XIV wieku ,zbudowany w stylu gotyckim z kamieni polnych i cegły. Ponadto przy kościele znajdują się dwa kamienne nagrobki a pomiędzy nimi tablica z nazwiskami mieszkańców poległych podczas I WŚ i epitafia Adama i Joachima von Podewils. Ruszamy dalej na południe drogą asfaltową, idąc poboczem i mając na uwadze ruch samochodów.

Odcinek 193,194 – droga asfaltowa

Za wsią ponownie schodzimy z chodnika na pobocze i idziemy na południe drogą asfaltową. Wchodzimy ponownie w kompleksy leśne, co znacznie uprzyjemnia drogę. Przechodzimy rzekę Grabowa w Nowym Żytniku, którą często prowadzone są spływy kajakowe do Wieprzy. Ponownie wchodzimy w odcinek leśny. Dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w lewo, w drogę powiatową. Poruszamy się idąc poboczem i mając na uwadze ruch samochodów.

Odcinek 195, 196, 197 – droga utwardzona, droga gruntowa

Po skręceniu z drogi wojewódzkiej w lewo, skręcamy po chwili w prawo i wchodzimy w leśną drogę szutrową. Mijamy również granicę gmin Malechowo i Polanów. Po około 700 metrach dochodzimy do skrzyżowania i idziemy dalej na wprost drogą leśną. Poruszamy się głównie skrajem lasu przez około 1,1 km. Następnie skręcamy w prawo i dość dobrą drogą leśną dochodzimy do utwardzonej drogi gminnej. Kierujemy się nią na południowy zachód i docieramy do bardzo atrakcyjnej wsi – Krąg.

Odcinek 198 – chodnik

W Krągu wychodzimy przy motelu i skręcamy w lewo wchodząc na chodnik. Przed nami roztacza się ładny widok na jezioro Zamkowe. Można tutaj również chwilkę odpocząć po dość długim odcinku marszu. Po skręceniu po chwili widzimy mury, otaczające posiadłość z parkiem. A jest nim niewątpliwie jedna z najważniejszych atrakcji turystycznych na nitce polanowskiej szlaku – zespół zamkowo-pałacowy rodziny von Podewils z końca XV wieku, mieszczący obecnie luksusowy hotel. Całość zespołu skomponowana została w duchu renesansowym. Przed bramą wjazdową znajduje się barokowy kościół pw. Zwiastowania NMP z XVI-XVIII wieku z epitafiami i sarkofagami członków rodu von Podewils wykonanych w XVII-XVIII wieku. Ta okazała i wyremontowana rezydencja zasługuje na uwagę i poświęcenia chwili dla naprawdę pozytywnych walorów estetycznych.

Odcinek 199 – droga asfaltowa

Po dojściu do skrzyżowania, skręcamy w lewo kierując się drogą asfaltową do Buszyna. Po około 1,5 km, dochodzimy do skrzyżowania skręcamy w lewo przechodząc most nad rz. Grabowa (szlak kajakowy). Za mostem skręcamy w prawo i dochodzimy do zabudowań Buszyna. Zaplanowaliśmy małe zwiedzenie Buszyna w formie pętli. Osoby niezainteresowane mogą pójść na wprost, aby po chwili dojść drogą utwardzoną do szlaku (odcinek 202). Te bardziej ciekawe zapraszamy do skrętu w lewo-skos.

Odcinek 200, 201, 202 – droga gruntowa

Ruszamy piaszczystą drogą leśną, do starego cmentarza poniemieckiego. Dochodzimy do niego mając go po prawej stronie. Umieszczona jest tutaj tablica informacyjna. Idąc dalej na wprost dochodzimy do starej kolei wąskotorowej (rozebranej). Przechodzimy pod wiaduktem i skręcamy w prawą idąc starą drogą dojazdową do dawnego przystanku kolejowego. Niestety pozostały po nim tylko ruiny. Idziemy dalej na wprost i wychodzimy na wysoki nasyp. Tutaj ustawiony jest ławo stół i polecamy krótki odpoczynek połączony z niesamowitym widokiem na zachodnie okolice Buszyna, roztaczającym się z nasypu kolejowego. Po zaspokojeniu estetycznych wrażeń skręcamy w lewo i schodzimy wzdłuż nasypu do kolejnego skrzyżowania. Tutaj mam troszkę kluczenia drogami gruntowymi. Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo. Idziemy lekkim łukiem mijając gospodarstwo. Gdy będziemy na wysokości boiska z miejscem odpoczynku, dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w lewo i idziemy na południe drogą pojarową z początki wsi. Nie odbijając na boki, dochodzimy do lasu drogą gruntową. Tuż przed lasem droga przechodzi na utwardzoną.

Odcinek 203 – droga utwardzona

Od skraju lasu idziemy bardzo dobrą drogą szutrową wijącą się w kompleksie leśnym. Towarzyszą nam piękne widoki dolinek i wzniesień. Zwracamy uwagę na ruch samochodów ciężarowych, gdyż jest to jednokierunkowa droga dojazdowa do wywózki drewna i pełni również funkcję drogi przeciwpożarowej. Idziemy cały czas główną drogą aż do skrzyżowania z drogą betonową (3,5 km). Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo.

Odcinek 204, 205 – droga betonowa, droga brukowana

Po skręceniu w prawo idziemy drogą betonową do skrzyżowania i skręcamy w lewo. Wchodzimy do Wielina mijając po lewej leśniczówkę i dochodzimy do skrzyżowania z drogą asfaltową. Idziemy dalej na wprost drogą brukowaną i dochodzimy do brzegów jeziora mijając kościół. Wielin jest również perełką turystyczną na tej nitce szlaku. W wschodniej części możemy zobaczyć neobarokowy pałac z 1883 roku z ładnie utrzymanym otoczeniem oraz budynkami gospodarczymi z zabytkowym parkiem przypałacowym. Jednak bardzo ciekawym przykładem wiejskiej zabudowy sakralnej jest ryglowy kościół pw. Chrystusa Króla z 1698 roku. Jego niewątpliwym atutem jest bogate wyposażenie barokowe w postaci ołtarza głównego, ambony i łoża patronackiej wykonane z drewna, oraz umieszczonym nad drzwiami wejściowymi kartuszowym herbem właścicieli Wielina. Całość w połączeniu z położeniem kościoła pomiędzy dwoma drogami brukowanymi daje niesamowity widok. Schodzimy brukiem na dół i dochodzimy do jeziora z miejscem odpoczynku i plażą.

Odcinek 206 – droga utwardzona

Jest to typowo leśny odcinek szlaku nitki polanowskiej łączący Wielin z Górą Warblewską koło Polanowa. Po odpoczynku nad jeziorem skręcamy w lewo aby na najbliższym rozwidleniu podążać drogą idącą wzdłuż jeziora. Za jeziorem dochodzimy do skrzyżowania i idziemy na wprost podążając z znakami szlaku jakubowego drogą pożarową o dobrej nawierzchni – szutrowa wzmocniana płytami betonowymi na zjazdach i podjazdach. Jednak po drodze mamy kilka odbić dlatego warto posiłkować się znakami i mapą. Po minięciu wieży przeciwpożarowej, dochodzimy do Góry Warblewskiej, górującej nad Polanową od strony wschodniej. Zwane było dawniej "Wielkim Widokiem", na którym dawniej znajdowały się restauracja, taras widokowy oraz aleje spacerowe. W latach 80. na zachodnim stoku wybudowano nieistniejący już wyciąg narciarski. Obecnie w miejscu tym planowana jest budowa Centrum Aktywnego Wypoczynku z platformą widokową, wyciągiem i całoroczną rynną saneczkową.

Odcinek 207,208 – droga gruntowa, droga utwardzona

Na Górze Warblewskiej skręcamy w prawo i schodzimy w kierunku zachodnim słabo zarysowaną drogą leśną. Po 400 metrach skręcamy ponownie w prawo i dochodzimy do drogi utwardzonej, która prowadzi nas do Polanowa. Skręcamy w lewo i dochodzimy do drogi asfaltowej.

Odcinek 209,210,212, 211 – chodnik, droga asfaltowa, droga utwardzona

Skręcamy w prawo i idziemy główną ulicą Wolności. Polanów jest miastem o średniowiecznej metryce, nazywane przed laty Perłą Pomorza. Znane jest również z Świętej Góry Polanowskiej. Polanów to również zabytki warte zwiedzenia. Najstarszą budowlą miasta jest XVIII wieczny kościół pw. Wniebowzięcia NMP z późnogotycką wieżą i zachowanym neogotyckim ołtarzem głównym i kropielnicami. Wartym zobaczenia jest 120 metrowej

długości stalowy most nad rzeką Grabowa – pozostałość po rozebranej przez Rosjan linii kolejowej, nazywany Czerwonym Mostem oraz kościół pw. Podwyższenia Krzyża z 1912 roku. Z zabytków techniki możemy zobaczyć zespół młyna wodnego z lat 1850-1880, obejmujący szachulcowy młyn, dom młynarza, budynek gospodarczy i służący na rzece Grabowa. Z imprez polecamy coroczny zlot motocykli, na którym można spotkać naprawdę rzadkie modele oraz Harleye-Davidsony. Polanów to również węzeł szlaków turystycznych pieszych i rowerowych, rozchodzących się dookoła miasta. Po minięciu kościoła dochodzimy chodnikiem do skrzyżowania. Idziemy na wprost, skręcając łukiem w lewo. Po przejściu dawnej linii kolejowej dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w drogę powiatową w prawo. Idąc dalej chodnikiem a na końcu poboczem drogi asfaltowej dochodzimy do skrzyżowania, będącego równocześnie węzłem szlaków turystycznych. Tutaj skręcamy w prawo aby dojść do najważniejszego miejsca nitki polanowskiej Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba – Świętej Góry Polanowskiej. Odcinek ma długość 1,3 km i prowadzi drogą utwardzoną na sam szczyt. **Święta Góra** (156 m n.p.m.) położona jest 2 km na południowy zachód od miasta, w pobliżu siedziby nadleśnictwa. Na początku XIV stulecia zakonnicy wybudowali tu kaplicę z obrazem Matki Boskiej. Cudowny wizerunek i uzdrawiające właściwości wody ze źródła u podnóża góry ściągały tu setki pątników. Po zwycięstwie reformacji ruch pielgrzymkowy do Polanowa trwał do końca XVI wieku. Z czasem kaplica zawaliła się. Dziś jeszcze znaleźć można kawałeczki gotyckich cegieł, miejsce po fundamentach ukazuje wielkość dawnego kościółka. W 1996 r. teren Świętej Góry stał się własnością kościoła, a w 1999 r. rozpoczęto budowę franciszkańskiego centrum pielgrzymkowego. Kamień węgielny pod tę budowlę poświęcił w Pelplinie papież Jan Paweł II (podczas pielgrzymki do Polski w czerwcu 1999 r.). Oznakowano już i postawiono kapliczki na trasie pielgrzymkowej Chełmska Góra (Koszalin)-Święta Góra Polanowska oraz zakończono budowę franciszkańskiej pustelni, której architektura nawiązuje do tradycyjnego niegdyś drewnianego budownictwa z Południowych Kaszub. Po modlitwie i odpoczynku wracamy na węzeł szlaków tą samą drogą. Od węzła mamy dwie możliwości pokonania trasy pielgrzymkowej. Pierwsza z nich jest oczywiście nasz przebieg szlaku jakubowego, zaś druga możliwość to pokonanie trasy do Chełmskiej Góry szlakiem pieszym w kolorze czarnym (odcinkami oznakowany barwami papieskim z białym środkiem) pielgrzymkowym im. Jana Pawła II.

Odcinek 213 – droga utwardzona

Z skrzyżowania ruszamy na północny zachód dawną linią kolejową – obecnie droga szutrowa z szlakami pieszymi i rowerowymi. Idziemy wysokim nasypem z widokami na okolicę. Po dojściu do lasy idziemy łukiem w lewo a następnie w prawo, nie chodząc z drogi głównej. Dochodzimy do Jacinek i drogi asfaltowej.

Odcinek 214,215 – chodnik droga asfaltowa

Skręcamy w lewo kierując się na Koszalin. W Jacinkach poruszamy się chodnikiem. Za wsią wchodzimy na pobocze i idziemy drogą z jedyną wpisaną do rejestru pomników przyrody aleją bukową złożoną z 430 ponad 200 letnich buków. Docieramy do Naclawia idąc poboczem i zwracając uwagę na wzmożony ruch samochodów.

Odcinek 216 – chodnik

Wchodzimy na chodnik i poruszamy się główną drogą wsi. Na zakręcie mijamy eklektyczny pałac z przełomu XIX i XX wieku rodziny von Senden z rozległym parkiem krajobrazowym. Po dojściu do skrzyżowania skręcamy w lewo na Garbno.

Odcinek 360 – droga asfaltowa

Tuż za Naclawiem, na skrzyżowaniu skręcamy w lewo w drogę powiatową i kierujemy się na południe. Na rozwidleniu dróg idziemy na wprost i dochodzimy do Garbna. We wsi są dwa zabytki warte zwiedzenia. Odnowiony kościół szachulcowy pw. Świętego Antoniego z XVIII wieku wraz z zabytkowym witrażem z 1769 roku i dzwonem z 1684 roku, z rzadkim dachem krytym strzechą. W kościele znajdziemy również barokowy ołtarz, chrzcielnicę i ambonę z 1600 roku oraz późnogotycki krucyfiks. Drugim obiektem jest zespół dworsko folwarczny z klasycystycznym pałacem z 1 połowy XIX wieku otoczony pozostałościami parku przypałacowego. Od strony parku możemy zauważyć okrągłą wieżę w formie baszty zamkowej. Po zwiedzeniu wsi ruszamy na południe. Tuż za budynkami skręcamy w prawo.

Odcinek 361 – droga gruntowa

Schodzimy w prawo z drogi asfaltowej. Na początku idziemy ostro w dół, przechodzimy mostkiem nad strumieniem i wchodzimy ostro pod górkę w las. Za lasem skręcamy w lewo i drogą polną dochodzimy do pierwszych zabudowań Karsinki. Na wysokości budynków, na skrzyżowaniu skręcamy w prawo i dochodzimy do drogi utwardzonej i centrum wsi. Tutaj miejsce odpoczynku.

Odcinek 362,363 – droga utwardzona, droga asfaltowa

Skręcamy w lewo w drogę utwardzoną dochodzimy do skrzyżowania przed Karsinem. Tutaj wchodzimy w drogę asfaltową i dochodzimy do centrum wsi. Mijamy po lewej wzgórze z pozostałością kościoła i na najbliższym skrzyżowaniu skręcamy w prawo.

Odcinek 364 – droga asfaltowa

Po skręceniu w Karsinie idziemy przez 1,6 km droga asfaltową aż do skrzyżowania z droga powiatową. Skręcamy w prawo i po chwili dochodzimy do kolejnej atrakcji na nitce polanowskiej – Leśniczówki Osetno. Oprócz miejsca odpoczynku z wiatami i ławo stołami oraz WC umiejscowiony jest tutaj Park Leśników im Jana Łobodźca. Park założony został na powierzchni około 2 ha. Jest tam szereg atrakcyjnych obiektów turystycznych oraz posadzono wiele ciekawych gatunków drzew, krzewów i krzewinek. Park jest pięknie urządzony, rośnie w nim wiele ciekawych roślin i ciekawostka w postaci kasztana jadalnego. Można tam jechać i odpocząć, podziwiać wspaniałe drzewa i krzewy, a także zrobić sobie grilla, bo jest na to miejsce. Nadleśnictwo Manowo, które założyło i utrzymuje park, posadziło tam sadzonkę dębu papieskiego. Teraz w jego pobliżu posadzone zostały sadzonki sosen wyhodowanych z nasion poświęconych przez papieża Benedykta XVI podczas jego pierwszej pielgrzymki do Polski. Po odpoczynku i zwiedzeniu, naprawdę imponującego parku wracamy do asfaltu i wchodzimy na wprost w drogę pożarową.

Odcinek 365, 366, 367 – droga utwardzona

Po wejściu w drogę przeciwpożarową, czeka nas prawie 10 kilometrowy odcinek po utwardzonej drodze leśnej prowadzącej po Puszczy Koszalińskiej. Idziemy główną drogą w kierunku zachodnim i dochodzimy do wsi Wyszewo przekraczając na wysokości jeziora Rekowskiego granicę gmin Polanów i Manowo..

Odcinek 420 – droga chodnik

We wsi na uwagę zasługuje XIX wieczny kościół neogotycki pw. Świętego Wojciecha Biskupa zaś na cmentarzu przykościelnym znajdziemy fragment pomnika poświęconego mieszkańcom wsi poległym w I WŚ. Jedyńm zabytkiem pochodzącym z poprzedniego kościoła jest renesansowy świecznik, datowany na 1659r. Idziemy chodnikiem w kierunku północnym.

Odcinek 421, 422 – droga utwardzona, droga betonowa.

Na rozwidleniu dróg w Wyszewie, skręcamy w lewo skos i wchodzimy ponownie na tereny leśne, idąc droga utwardzoną (miejscami z błotem po deszczach i roztopach). Po drodze przy jezioru umiejscowiony jest punkt odpoczynku. Dochodzimy do Wyszeborza. Na uwagę zasługuje neobarokowy pałac z trzema wieżami z XIX wieku wraz z otaczającym go niewielkim parkiem przypałacowym. Na wzgórzu, miejscu dawnego kościoła planowana jest budowa nowego obiektu sakralnego. Idziemy na północ, skręcając wpierw lewo a następnie w prawo na rozwidleniach dróg. Poruszam się dalej droga betonową, dochodząc do niewielkiej osady.

Odcinek 423, 242 – droga utwardzona

Tutaj droga betonowa przechodzi w utwardzoną. Tuż za osadą mijamy granicę gmin Manowo i Sianów. Idziemy lekkim łukiem w lewo i na skrzyżowaniu skręcamy w meandrującą leśną drogę, którą dochodzimy do Maszkowa. Po drodze mijamy cmentarz.

Odcinek 229,230 – chodnik, droga asfaltowa

Po dojściu do Maszkowa skręcamy w lewo i wchodzimy na chodnik. Po ok. 200 metrach przechodzimy na pobocze i docieramy do granicy gmin Sianów i Miasta Koszalin.

Odcinek 231, 232 – droga asfaltowa, droga gruntowa

Wychodzimy poboczem wzdłuż drogi asfaltowej i wchodzimy w kompleks leśny Chełmskiej Góry. Po kilkuset metrach, przy parkingu leśnym skręcamy w prawo i drogami leśnymi dochodzimy do drogi asfaltowej, pokonując prawie 5,5 km. Przecinamy ją i dochodzimy do głównej nitki Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba. Po skręceniu w lewo, już tylko kilkaset metrów dzieli nas od Chełmskiej Góry i Sanktuarium Matki Bożej Trzykróć Przedziwnej.

NITKA BIAŁOGARDZKA W DIECEZJI KOŁOBRZESKO-KOSZALIŃSKIEJ KOSZALIN – BIAŁOGARD – KARLINO – KOŁOBRZEG

Nitka oznakowana jest w jedną stronę w kierunku Kołobrzegu.

Odcinek 323 – chodnik

Na rozwidleniu Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba przy ulicy Krakusa i Wandy w Koszalinie, skręcamy w lewo. Dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy w prawo w ulicę Lechicką. Chodnikiem idziemy w kierunku południowo-zachodnim. Przechodzimy wiaduktem pod torami kolejowymi a następnie przez przejazd kolejowy. Za przejazdem schodzimy z chodnika na pobocze drogi asfaltowej

Odcinek 325,326 – droga asfaltowa

Idziemy dalej ulicą Lechicką aż do granicy Miasta Koszalin i wchodzimy na terenie gminy Świeszyno. Droga powiatową poruszamy się poboczem przez ponad 5 kilometrów. Na odcinku przechodzimy przez Niekłonice, Giezkowo, Górzyce, Dunowo, Golicę i Bardzolino, docierając do granicy gmin Świeszyno Białogard. Na skrzyżowaniu w Niekłonicy idziemy dalej na wprost o dochodzimy do Giezkowa. Tutaj warto na chwilę zerknąć na park dworski z początku XIX wieku. Skręcamy łukiem w lewo i dochodzimy do przejazdu kolejowego. Za przejazdem po kilkuset metrach dochodzimy do wsi Górzyno. Za wsią na skrzyżowaniu skręcamy w prawo i dochodzimy do Dunowa. W Dunowie umiejscowiony jest zespół pałacowy z XIX wieku wraz z XVIII wiecznym parkiem. Przechodzimy na wprost przez wieś i na jej końcu skręcamy w lewo w kierunku południowym. Po dojściu do Golicy skręcamy w prawo i dochodzimy do Bardzolina. We wsi znajdziemy dworski z przełomu XVIII/XIX wieku i pozostałości grodu warownego. Kierujemy się na południe i dochodzimy do przysiółka Białogórzyno. Przekraczamy granicę gmin Świeszyno i Białogard.

Odcinek 236 – droga gruntowa

Na skrzyżowaniu, przechodzimy na wprost i wchodzimy na drogę gruntową. Mijamy zabudowania i wchodzimy na drogę idącą skrajem lasu. Na skrzyżowaniu z drogą polną idziemy dalej na zachód. Niestety nawierzchnia drogi jest dość zła i czasami mocno zabłocona i z wybojami, aż do drogi asfaltowej w Żeleźnie. Dlatego też proponujemy obejście. W przysiółku skręcamy w prawo i drogą powiatową dochodzimy do Białogórzyna. We wsi warto zobaczyć kościół ryglowy z 1838 roku pw. Wniebowzięcia NMP. We wsi skręcamy w prawo i kierujemy się drogą asfaltową do Żeleźna. We wsi stoi kamienny pomnik poświęcony mieszkańcom którzy polegali podczas I WŚ. Na wschodnim krańcu wsi umiejscowiony jest odrestaurowany przez mieszkańców cmentarz poniemiecki z XIX wieku z lapidarium składającego się z krzyży i płyt nagrobnych..

Odcinek 237 – droga asfaltowa

W Żeleźnie skręcamy w lewo i po około 6 km dochodzimy do granicy miasta Białogard.

Odcinek 238, 239 – chodnik

W Białogardzie poruszamy się chodnikami. Trasa szlaku idzie kolejno ulicami; Zwycięstwa, za mostem nad Leśnicą w prawo ulicą Młynarską, skręt w lewo w ulicę Kościelną, przejście obok kościoła i skręt w prawo w ulicę Staromiejską, na wprost ulicą Wojska Polskiego i następnie w lewo ulicą Świdwińską obok kościoła i w prawo w ulicę Kołobrzeską w kierunku Karlina. Po dojściu do skrzyżowania z ulicą Koszalińską na wysokości Intermarche skręcamy

w prawo. Białogard to miasto o wczesnośredniowiecznych korzeniach. Idąc wskazaną trasą przechodzimy obok dwóch zabytkowych kościołów Białogardu. Na starym mieście przy ulicy kościelnej umiejscowiony jest gotycki kościół pw. Narodzenia NMP z 1310 roku zaś przy ulicy Świdwińskiej znajduje się wybudowany w XIV wieku kościół pw. Świętego Jerzego, postawiony w miejscu pogańskiej świątyni. Zabytkami wartymi zwiedzenia jest również śródmieście miasta, muzeum białogardzkie, rynek z XIX wiecznym ratuszem, mury obronne okalające stare miasto z Bramą Wysoką (Połczyńską) z XIV/XV wieku, piwnice zamkowe z XVIII wieku przy ulicy Płowieckiej, spichlerz szachulcowy i murowany z XVIII/XIX wieku przy ul. Piłsudskiego oraz domy mieszkalne z XIX/XX wieku. Pod tym względem miasto posiada wiele ciekawych budowli zabytkowych i historycznych, wymagających miejscami renowacji. Z cmentarzy w Białogardzie znajdziemy dwa; poewangelicki z XIX wieku – obecnie komunalny oraz żołnierzy radzieckich poległych podczas walk o Białogard (763 żołnierzy o oficerów). W mieście stacjonowały wojska radzieckie, obok których koszar będziemy przechodzić ulicą Kołobrzeską – obecnie zaadoptowane na mieszkania. Ciekawym architektonicznie obiektem jest również dworzec kolejowy w Białogardzie oraz mosty po rozebranej kolei wąskotorowej. Niedaleko Białogardu do lat 90-tych XX wieku w okolicach wsi Podborsko przechowywano broń nuklearną oraz stacjonowało lotnictwo radzieckie. Można tam zwiedzić dawną bazę radziecką i silosy atomowe.

Odcinek 370 – droga asfaltowa

Na skrzyżowaniu ulic Kołobrzeskiej i Koszalińskiej skręcamy w prawo i idąc poboczem drogi mijamy po lewej budynek Nadleśnictwa Białogard i przechodzimy przez przejazd kolejowy. Na skrzyżowaniu z droga asfaltową idziemy dalej poboczem skręcając łukiem w lewo. Dochodzimy do skrzyżowania z droga asfaltową i skręcamy w lewo. Idziemy aleją pomnikowych drzew mijając po prawej poddany renowacji przez mieszkańców Lulewic cmentarz pomniemiecki. Skręcamy w prawo i wchodzimy do Lulewic. To ciekawa architektonicznie wieś. Posiada wiele zagród wiejskich z przełomu XIX/XX wieku. Znajdziemy tu również stare stodoły szachulcowe. Idąc asfaltem docieramy do kościółka i stworzonej tutaj przez sołtysa i mieszkańców wsi małej lulewickiej Golgoty zakrzyżowanym Chrystusem, Grobem Pańskim i ręcznie wykonanymi figurkami. Jest to jedyne takie miejsce na całości Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba. Jest to dobre miejsce na odpoczynek oraz chwile zadumy i modlitwy. W Lulewicach jest bardzo gościnny sołtys. Przy Golgocie skręcamy w drogę asfaltową w lewo i łukiem kierujemy się do końca wsi – po 30 metrach po prawej stronie mijamy dom sołtysa z najstarszą chyba we wsi stodołą szachulcową. Po dojściu do skrzyżowania skręcamy w prawo i droga powiatową docieramy do Redlina po około 3,7 km.

Odcinek 240,241,242 – chodnik, droga asfaltowa

Po dojściu do Redlina skręcamy w prawo i idziemy chodnikiem w kierunku węzła drogowego. Przez węzły przechodzimy przejściem dla pieszych ze światłami. Schodzimy chodnikiem do ulicy Białogardzkiej i poboczem dochodzimy do granicy gmin Białogard i Karlino. W Redlinie miłośnicy przyrody znajdują dwie aleje drzew; jedna z 36 lipami drobnolistnymi o obwodzie od 108 do 238 cm oraz z 70 lipami drobnolistnymi o obwodach od 150 do 250 cm. Znajduje się również poewangelicki cmentarz zabytkowym układem przestrzennym oraz występujący na nim cis, bluszcz, konwalie majowe, barwinek i śnieżyczki przebiśniegi.

Odcinek 243 – chodnik

Do Karlina wchodzimy ulicą Białogardzką. Wchodzimy na Plac Jana Pawła II będący swoistym rynkiem. Na wysokości urzędu miejskiego skręcamy w prawo i idziemy ulicą Koszalińską. Na skrzyżowaniu z ulicą Kołobrzeską skręcamy w lewo i wychodzimy z Karlina nowo wybudowanym ciągiem pieszo rowerowym. Karlino swoim rodowodem sięga 1240 roku. W 1372 roku postanowiono właśnie tutaj przenieść siedzibę biskupstwa z Kamienia Pomorskiego i wybudowano w tym celu zamek – późniejsza rezydencję biskupów kamieńskich. Miasto zniszczone tylko w niewielkim stopniu podczas II WŚ, posiada wiele zabytkowych obiektów śródmieścia, w tym kamienic i budynków mieszkalnych z XIX/XX wieku. Do najważniejszych należy późnogotycki kościół pw. Świętego Michała Archanioła. Posiada szereg wartościowych obiektów o charakterze zabytkowym w tym płyty nagrobne z najstarszą z 1681 roku, dzwon z XVIII wieku, ołtarz boczny (rama) z XVIII wieku, chrzcielnicę drewnianą z XVII/XIX wieku. Ponadto warto zwiedzić Karlino i dotrzeć do Parku Miejskiego z XIX wieku, zespołu folwarcznego obejmującego; dworek z przełomu XIX/XX wieku, XIX wieczny magazyn zbożowy, oborę, stodołę oraz XIV wieczne przyziemie zamku Biskupów Kamieńskich. Ciekawostką jest również szachulcowo-murowany tzw. Dom Napoleona z 1792 roku. Ratusz miejski w Karlinie zbudowano w stylu eklektycznym ze sklepieniem neogotyckim w latach 1908-1912. Jak widać atrakcji turystycznych tutaj nie zabraknie.

Odcinek 244,245 – droga asfaltowa.

Po opuszczeniu granic miasta Karlino, kończy się również ciąg pieszo-rowerowy i przechodzimy na pobocze drogi. Ze względu na duży ruch samochodów, jest to odcinek szlaku, który musimy uważnie pokonywać. Około 2 km przed Wrzosowem, przechodzimy granicę gmin Karlino i Dygowo. Dochodzimy do wsi i skręcamy w lewo. Jednak warto podejść do wsi zwiedzić jej atrakcje. Oprócz chałup murowanych i ryglowych z XIX i XX wieku znajdziemy również stodołę z 1820 roku. Jednak największą atrakcją jest gotycki kościół z elementami romańskimi, pw. Przemienienia Pańskiego z XIII wieku. Obok kościoła znajduje się stary cmentarz otoczony lipami. Posiada organy z 1883 roku, a do bezcennych zabytków ruchomych kościoła należy chrzcielnica z drzewa dębowego z 1634 roku i drewniana, barokowa ambona. Atrakcją jest również krajobrazowy park dworski z XIX wieku z pomnikami przyrody i ponad 500 drzewami w wieku od 70 do 100 lat. Niestety nie zachował się pałac, spalony przez francuskich jeńców w ramach odwetu za okrutne traktowanie w chwili oswobodzenia.

Odcinek 246 – droga asfaltowa

W Wrzosowie skręcamy w lewo i poruszamy się poboczem asfaltowej drogi powiatowej. Przechodzimy most na Parsęcie (szlak kajakowy) i dochodzimy do Kłopotowa. Ponownie spotykamy się z średniowiecznym rodowodem. We wsi warto zatrzymać się chwilę zwiedzić zespół pałacowo-parkowy z 1911 roku. Możemy tutaj zobaczyć Dwór von Wedelów zbudowany w stylu modernistycznym z elementami neorenesansu. Do dzisiejszego dnia zachowały się drewniane elementy, oryginalne malowane stropy, kominek i ozdobna posadzka. Obok pałacu znajduje się park dworski a w nim dąb posadzony przez feldmarszałka Hinderburga. Drzewostan parku liczy od 100 do 200 lat. Warto również odwiedzić neogotycką owczarnię murowaną z 1865 roku, naturalistyczny park z końca XIX wieku oraz XIII wieczny kościół poewangelicki pw. Świętego Andrzeja przebudowany w kolejnych wiekach. Na placu przykościelny znajduje się ponad 600 letni dąb szypułkowy o obwodzie 6,8 metra. Z okresu wczesno średniowiecznego w Kłopotowie umiejscowione jest grodzisko IX/X wieku oraz cmentarzyska kurhanowe. We wsi skręcamy w prawo i

dochodzimy do Piotrowic. Tutaj znowu kilka obiektów zabytkowych – Chałupa ryglowana z 1 połowy XIX wieku, dawny dwór z zabudowaniami gospodarczymi z II połowy XIX wieku, park dworski z II połowy XIX wieku. Z ciekawostek – w Piotrowicach znaleziono prawie 2 kilogramowy złoty naszyjnik z VI wieku – od 1999 roku wystawiony w Muzeum Pomorza w Greifswaldzie ! Ruszamy dalej drogą asfaltową i dochodzimy do kolejnej wsi o rodowodzie średniowiecznym – Włoscibórz. Na terenie miejscowości znajduje się zespół pałacowo-parkowy z II połowy XIX wieku. Dwór wzniesiono w stylu neogotyckim zaś park posiada drzewostan w wieku od 100 do 150 lat. Przy pałacu rośnie miłorząb japoński oraz ponad 100 letnia daglezja. W okolicach wsi umiejscowione są stanowiska archeologiczne w tym 3 osady i kurhan z okresu średniowiecza. Omijamy pałac z parkiem z lewej strony i asfaltem dochodzimy do skrzyżowania. Skręcamy w prawo i ponownie przekraczamy Parsętę. Za mostem miejsca odpoczynku. Dochodzimy do wsi Bardy. Tutaj również doszukuje się rodowodu sięgającego XIII wieku. Z okresu średniowiecza w okolicach wsi zachowały się stanowiska archeologiczne: cmentarzisko kurhanowe VIII-IX wiek, grodzisko wyżynne z VIII-X wieku, osada przygodowa z tego samego okresu oraz osada z XI-XII wieku. W Bardach zwracamy uwagę na przebieg szlaku. Przechodzimy przez wieś i na skrzyżowaniu mamy przed sobą cztery drogi. My kierujemy się na drogę w trzecią od lewej drogę utwardzoną.

Odcinek 247,380,381,382 – droga utwardzona, droga asfaltowa/

Idziemy drogą utwardzoną, mijając po lewej wiejski ogródek jordanowski. Dochodzimy do Czernina w którym na chwilę zatrzymujemy się przy gotyckim kościele pw Wniebowzięcia NMP z XIV/XV wieku z cennymi zabytkami sakralnymi i wieżą z 1520 roku. Zabytkowa jest również zabudowa wiejska – ryglowe domy z I i II połowy XIX wieku. Przed wsią skręcamy ostro w lewo i drogą asfaltową docieramy do Dębogardu. Przechodzimy przez wieś i na jej końcu, na skrzyżowaniu skręcamy w drogę utwardzoną w prawo. Mijamy budynki wsi w tym gospodarstwo agroturystyczne po prawej stronie. W tym miejscu pogarsza się stan drogi, która miejscami jest wyjeżdżona i błotnista po deszczach i roztopach. Docieramy do granicy gmin Dygowo i Kołobrzeg. Skręcamy w lewo skos i utwardzoną drogą docieramy do Bogucina.

Odcinek 157 – chodnik

Do Bogucina wchodzimy od wschodu, Od skrzyżowania idziemy chodnikiem wzdłuż asfaltowej ulicy. We wsi znajdziemy cmentarz poewangelicki z połowy XIX wieku oraz okoliczne stanowiska archeologiczne, w tym grodzisko stożkowate z XII-XIV wieku nieopodal miejscowości. Wieś wskazywana była na mapie Lubinusa z 1618 roku. W starych żwirowniach, swoje trasy urządzili miłośnicy terenowych motocykli. Za wsią skręcamy w prawo i chodnikiem docieramy do wsi Obroty. W okolicach wsi są dwa stawy przy których można biwakować i obserwować ptactwo lub przyrodę. We wsi znajduje się cmentarz ewangelicki z początku XX wieku zaś w okolicy ślady otwartej osady wczesnośredniowiecznej. Za wsią skręcamy w lewo

Odcinek 158,159,160 – droga utwardzona, droga asfaltowa

Za wsią Obroty skręcamy w lewo i wędrujemy drogą utwardzoną a na terenie leśnym asfaltową, która kończy się przed kolonią Obroty. Ponownie drogą utwardzoną kierujemy się na północ mając po prawej tereny leśne. Dochodzimy do wsi Stare Miasto.

Odcinek 161, 162 – droga betonowa, chodnik

Od wsi Stare Miasto idziemy drogą betonową aż do Budzistowa. Wieś jest tzw. pierwszym Kołobrzegiem z czasów biskupstwa kamieńskiego. Jeżeli chcemy lepiej poznać historię Budzistowa warto poszukać jej śladów w kołobrzesckim muzeum. Ekspozyty związane z dawnym wczesnośredniowiecznym miastem pochodzą właśnie stąd. Tu też znajduje się jedno z najważniejszych świadectw przeszłości kościół św. Jana, z 1222 r., najstarszy ceglany zabytek architektury sakralnej na Pomorzu. Na terenie Budzistowa znajdował się dawny gród kołobrzescki. Ślady osadnictwa słowiańskiego zachowane są w ukształtowaniu terenu. Zakole Parsęty stanowiło jego naturalną obronę i znajduje się tutaj ślady pierwszego osadnictwa z VII wieku. Wszystkie zabytki dotyczące kołobrzesckiego osadnictwa we wczesnym średniowieczu wykopano właśnie tutaj. Można je oglądać w kołobrzesckim muzeum. To właśnie tu rozegrały się wszystkie ważne wydarzenia związane z Kołobrzegiem, aż do momentu lokacji miasta w 1255 r.: utworzenie biskupstwa w 1000 r., zdobycie przez Bolesława Krzywoustego w 1107 r., biskup Reinbern, który chrystianizował Pomorze, tutaj zbudował swój pierwszy kościół, a wydarzenia opisał w swojej Kronice Gall Anonim. Do kolejnych atrakcji turystycznych należą; Pałac Myśliwski z przełomu XIX i XX wieku zbudowany w stylu neogotyckim i neorenesansowym na miejscu dawnego grodu, teren parku krajobrazowego z ceglany ogrodzeniem, stodoła i magazyn folwarczny z XIX/XX wieku, cmentarz ewangelicki z XIX wieku ze starodrzewem lipowym (brak nagrobków) oraz liczne stanowiska archeologiczne. Budzistowo leży nad Parsętą którą przechodzi szlak kajakowy. Ze wsi wychodzimy chodnikiem wzdłuż ulic; Kołobrzesckiej i Bolesława Chrobrego i dochodzimy do granic obecnego Miasta Kołobrzeg i skrzyżowania z ulicą Krzywoustego. W tym miejscu skręcamy w lewo i kierujemy się do centrum Kołobrzegu. To również punkt połączenia się z główną nitką Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba.